

Усім — про все

СВІТ

<http://svit11.wordpress.com>

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№245 22 червня 2023 року

Ціна 8 гривень

За волю, незалежність

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує всі останні місяці.

8 червня

Україна розпочала контрнаступ проти Росії. ABC News повідомляє, що двоє українських чиновників, включаючи джерело, близьке до президента Володимира Зеленського, підтвердило, що зараз триває активна фаза українського контрнаступу. До складу українських військ входять спеціалізовані штурмові підрозділи, озброєні західним озброєнням і навчені тактиці НАТО. Атаки на південному сході країни означають значне просування вглиб окупованої Росією території. Українські захисники можуть мати на меті розірвати так званий сухопутний міст між материковою Росією і окупованим Кримським півостровом, відірвавши найважливіші російські лінії постачання.

На те, що в російського президента Володимира Путіна є двійники, вказують оперативні розвіддані українських спецслужб та оцінки спеціалізованих фахівців, зокрема, лікарів-фізіологів. Представник Головного управління розвідки Міноборони України Андрій Юсов повідомляє про Путіна: «Його візити на окупований Південь — це абсолютна постанова (при чому погано і швидко організована). Була дуже велика відмінність і в поведінці, і в зовнішності «Путіна». За словами Юсова, двійники Путіна мешкають у різних місцях «під надзвичайно пильною охороною».

9 червня

Міністерство оборони Сполучених Штатів оголосило про виділення Україні нового пакета військової допомоги загальною вартістю 2,1 мільярда доларів. Новий пакет військової допомоги США включає додаткові боєприпаси для систем протиповітряної оборони Patriot, системи протиповітряної оборони і ракети HAWK, 105-мм та 203-мм артилерійські снаряди, безпілотні авіаційні комплекси Puma, боєприпаси для ракетних систем із лазерним наведенням, а також підтримка заходів із підготовки, технічного обслуговування й забезпечення техніки.

Загальний обсяг військової допомоги США для України з початку повномасштабного вторгнення, згідно з офіційними даними американського Міноборони, становить 39,7 мільярда доларів.

10 червня

20 держав НАТО офіційно підтримали членство України в Альянсі. Після підписання декларації про підтримку Канадою вступу України до НАТО кількість держав, які офіційно підтримали набуття членства Україною, сягнула 20.

Режим Лукашенка за рік передав РФ 131,5 тисячу тонн боєприпасів. Спільнота залізничників Білорусі

опублікувала дані щодо вивезення боєприпасів з території Білорусі до РФ і на тимчасово окуповані території України за рік із січня 2022 року по лютий 2023 року. З цих даних випливає, що обсяг вивезення боєприпасів за 13 місяців склав 131 582 тонни. У січні та лютому 2022 року до РФ було вивезено 203 тонни, а вже в березні 2022 р. у 12,5 разів більше — 2 558 тонн. Найбільші вивезення відбувалися з 9-ти залізничних станцій на території Білорусі. Це станції Добруш, Бронна Гора, Осиповичі-1, Центроліт, Бобр, Річиця, Барановичі-Центр, Новобілицька, Степянка.

За минулий тиждень в ході ведення наступальної операції у донецькому та таврійському операційних районах було звільнено 7 населених пунктів. Повідомила заступниця міністра оборони Ганна Маляр. Площа території, взятої під контроль, — 90 кв. км.

13 червня

Самопроголошений президент Білорусі Александр Лукашенко заявив, що його країна почала отримувати російську тактичну ядерну зброю; деякі одиниці, за його словами, втричі потужніші за атомні бомби, які США скинули на Хіросіму і Нагасакі в 1945 році. Розгортання боєголовки — менш потужної ядерної зброї меншої дальності, яка потенційно може бути використана на полі бою, — є першим переміщенням Москвою таких боєголовки за межі Росії з часів розпаду Радянського Союзу.

14 червня

Жителька села Янжулівка, що в Семенівській громаді Чернігівської області, загинула у результаті російських обстрілів 14 червня. Повідомляє Оперативне командування «Північ»: «З 13:40 до 14:35 зафіксовано 13 приходів, ймовірно з міномета 82 мм, в районі н.п. Янжулівка. Внаслідок обстрілу загинула місцева жителька. Також пошкодження зазнали два приватних будинки». Загиблій було 55 років. В момент обстрілу жінка поралася по господарству.

15 червня

Декілька держав на засіданні Контактної групи з питань оборони України, (формат «Рамштайн») оголосили про нові пакети військової допомоги. Про це на пресконференції заявив міністр оборони США Ллойд Остін. «Канада зобов'язалася скерувати ще 500 мільйонів доларів для підтримки України, зокрема шляхом надання 200 критично важливих ракет для систем протиповітряної оборони для допомоги в захисті українського неба». Італія також оголосила про останній транш допомоги, до якого входять «найбільш важливі системи озброєння для оборони України».

Британія, Данія, Нідерланди й США спільно нададуть Україні сотні ракет для ППО. Міністри оборони цих країн оголосили про спільне й

термінове надання Україні засобів протиповітряної оборони для захисту від російських атак. Про це стало відомо під час тринадцятого засідання Контактної групи з питань оборони України у форматі «Рамштайн» у Брюсселі.

На цей час навчання у різних країнах Заходу проходять понад 6 тисяч українських військових. Про це оголосив голова Об'єднаного комітету начальників штабів США, генерал Марк Міллі після 13-ї зустрічі у форматі «Рамштайн». «Зусиллями багатьох країн з усього світу понад 6000 українців прямо зараз проходять підготовку у сорока різних місцях, за 65 курсами, у 33 країнах світу на трьох континентах». США з початку повномасштабної війни забезпечили підготовку для понад 11 тисяч українців. Він додав, що на етапі підготовки до літнього контрнаступу України союзники допомогли підготувати майже 60 тисяч українських військових, багато з яких вже у зоні бойових дій.

16 червня

Зеленський відповів африканським лідерам щодо мирних переговорів з РФ. Президент України заявив, що мирні переговори з Росією можливі тільки після повного виведення російських військ з окупованих територій. Про це він сказав на прес-конференції в Києві після переговорів із делегацією лідерів країн Африканського Союзу. «Сьогодні я чітко сказав неодноразово на нашій зустрічі — допустити будь-які переговори з Росією зараз, коли окупант на нашій землі, — це означає заморозити війну, заморозити біль і страждання... Росія довго намагалася обдурити всіх із «Мінськом». Очевидно, що Росія намагається зараз повернутися до своєї старої примітивної тактики обману. Але обдурити світ у Росії більше не вийде. Обдурити Україну точно неможливо. Ще раз наголошу: потрібен реальний мир, а отже — реальне виведення російських військ з усієї нашої незалежної землі». За словами Зеленського, він також «представив учасникам зустрічі результати наших зусиль у рамках двох експортних ініціатив — Чорноморської зернової та гуманітарної ініціативи «Зерно з України». Ми реально допомагаємо світу і саме багатьом народам Африки, Азії, Європи зберігати соціальну стабільність і цінову передбачуваність на продовольчому ринку завдяки нашому експорту». «Постачання продовольства має бути надійно гарантоване і право кожної людини на їжу має бути забезпечене припиненням будь-яких спроб таких держав, як Росія, використовувати загрозу голоду і соціальної нестабільності для шантажу народу».

Зеленський також зазначив, що «Україна готова значно розширити освітні програми для студентів, зокрема в країнах Африканського континенту.

Триває передплата на нашу газету на 2023 рік

Усі поштові відділення й листоноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» —

86514

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — без змін:
16 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Сьогодні і в найближчі дні ви ще встигнете продовжити або оформити передплату на друге півріччя.

День Конституції України

28 червня Україна відзначає 27-му річницю прийняття Конституції — головного нормативно-правового акту держави, який закріплює основи суспільного ладу, державний устрій, систему, порядок утворення, принципи організації й діяльності державних органів, права та обов'язки громадян.

Наша Конституція визначає, що Україна є правовою державою, яка базується на принципах поваги до особи й недоторканності її прав і свобод, верховенства права, дотримання закону. Вона забороняє дискримінацію. У Конституції закріплені суверенітет Української держави над всією її територією, яка є недоторканою. А захист цього суверенітету і територіальної цілісності є найважливішою функцією держави і справою всього Українського народу. Дієвість цієї норми Конституції українці демонструють на практиці вже майже десять років, борючись Україною від російської агресії.

Ухвалення Верховною Радою України Основного закону 28 червня 1996 року стало важливим етапом утвердження державності, мало величезне політичне та правове значення для розвитку української політичної нації та громадянського суспільства.

Наша Конституція зорієнтована на людину, гуманістичні цінності та правові відносини між суспільством і державою. Такою вона є, зокрема, тому, що, попри досвід життя в тоталітарній системі та наявність колоніального минулого, українським землям був властивий пошук норм і засад, які б регулювали взаємодію між населенням і владою.

Сьогодні, в умовах повномасштабного російського вторгнення і численних злочинів окупантів, усі ми по новому оцінюємо значення цінностей, закладених у Конституції України.

За волю, незалежність

17 червня
Внаслідок підриву росіянами Каховської ГЕС відомо вже про 16 загиблих, 14 – на Херсонщині та 2 – на Миколаївщині. Безвісти зникло вважається 31 особа. Про це повідомляє МВС. Станом на 17 червня підтоплені залишаються 1300 будинків. З них 1274 – на території Херсонської та 26 – Миколаївської областей. Всього з цих територій евакуйовано 3614 осіб, з яких 474 дитини та 80 маломобільних осіб. Поліція прийняла понад 4800 заяв громадян щодо пошкодження майна.

18 червня
Збройні сили України звільнили П'ятихатки та ще 7 населених пунктів на бердянському та мелітопольському напрямках за 2 тижні контрнаступу, повідомила заступниця міністра оборони Ганна Маляр. Було звільнено 8 населених пунктів: Новодарівку, Левадне, Сторожеве, Макарівку, Благодатне, Лобкове, Нескучне, П'ятихатки.

19 червня
Валуїки на Белгородщині – під сильним обстрілом

Місто Валуїки, що у Белгородській області РФ, перебуває під інтенсивним обстрілом. Про це повідомляють російські ЗМІ, зокрема Telegram-канал «Vaza». Повідомляється, що від обстрілу жителі міста ховаються у підвалах.

Зеленський про наступ: втрачених позицій немає, є лише звільнені. Президент Володимир Зеленський 19 червня провів Ставку головнокомандувача, під час якої обговорювалися конкретні питання наступу. Пряма мова Зеленського: «На частині напрямків наші воїни рухаються вперед, на частині напрямків – захищають позиції та протистоять штурмам і посиленним атакам окупантів. У нас – немає втрачених позицій. Тільки звільнені. У них – тільки втрати».

Група народних депутатів зареєструвала у Верховній Раді проєкт постанови про визнання Білорусі країною-агресором, а також заклик розірвати з нею дипломатичні відносини. У пояснювальній записці вказується, що український парламент визнає Білорусь державою-агресором і закликає уряди інших держав і міжнародні організації зробити те саме.

Крім того, Рада у постанові закликає уряд «негайно опрацювати питання розірвання дипломатичних відносин між Україною та Республікою Білорусь», а також закликає міжнародну спільноту до посилення санкційного тиску на Мінськ та притягнення до відповідальності воєнних злочинців. Хоча Білорусь безпосередньо не вводила війська в Україну, з її території 24 лютого 2022 року здійснювалось вторгнення російських сил. Крім того, білоруські оборонні заводи допомагають Росії, а з її території регулярно здійснюються удари ракетами й дронами по Україні.

20 червня
Євросоюз готує новий пакет допомоги Україні на €50 млрд. Кошти будуть виплачені за умови проведення Україною реформ для покращення верховенства права та боротьби з корупцією. Пропозиція Європейської комісії допоможе фінансувати поточні витрати українського уряду та забезпечить фінансування невідкладних пріоритетів у сфері реконструкції. Єврокомісія хоче уникнути обтяжливості у відновленні для України, тому допомога буде надана у формі грантів, пільгових позик та гарантій. План фінансуватиметься за рахунок внесків держав-членів, а не запозичень на ринках. Пропозиція, яка є частиною довгострокового бюджету ЄС, охоплюватиме період із 2024 до 2027 року.

Заступниця міністра оборони України Ганна Маляр заявила, що ворог чинить опір, а тому потрібно налаштуватися на жорсткий бій з ним. «Ми повинні налаштуватися, що це буде дуже жорсткий двобій. Власне, це зараз і відбувається». За словами Маляр, українські захисники «рухаються так, як і мали рухатися», а «найбільші результати ще попереду».

Втрати російських агресорів із 24. 02. 22 по 20. 06. 23 склали: особового складу – близько 221460 осіб; танків – 3997; бойових броньованих машин – 7750; артилерійських систем – 3888; ракетних систем залпового вогню – 614; засобів ППО – 372, літаків – 314, гелікоптерів – 306; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 3393; крилатих ракет – 1214; кораблів/катерів – 18; автомобільної техніки та автоцистерн – 6645, спеціальної техніки – 531.

Візит прем'єр-міністра Канади Трюдо в Україну

Прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо 10 червня прибув з візитом до Києва. Він перебував в Україні разом із віцепрем'єр-міністром Христею Фріланд, яка має українське походження. Це вже другий візит Трюдо до України з моменту початку широкомасштабного вторгнення Росії. Перед цим він відвідував Україну у травні 2022 року.

Під час зустрічі в Києві 10 червня президент України та прем'єр-міністр Канади ухвалили декларацію, у якій Оттава підтримала набуття членства України в НАТО, «щойно це дозволить умови». Водночас Канада продовжує зосереджуватися на негайній підтримці для зміцнення здатності України до самооборони.

Джастін Трюдо у суботу виступив у Верховній Раді України. Також на виступі була присутня Христіна Фріланд та уряд України. Головні тези виступу Трюдо такі.

«Ви воюєте не тільки за своє виживання, а за все. За демократію та свободу. Світ не може недооцінювати важливість моменту та вашої боротьби. Ви воюєте за себе, за свою мову, за свої домівки, але також за майбутнє всіх нас. Ваша перемога буде в книгах історії і ви визначаєте майбутнє 21-го століття. Канада буде з вами скільки треба і на скільки треба. Ви не здаєтесь, і тому ми не здаємося».

Сьогодні ми аносували 400 млн \$ для воєнної підтримки, і Канада буде частиною коаліції для тренування ваших пілотів.

Ми хочемо миру, але хочемо його на українських умовах. РФ має покинути всю територію України».

Канада запровадить нові санкції щодо кількох фізичних осіб і підприємств, які сприяють військовому вторгненню Росії в Україну.

Про це на пресконференції під час візиту до Києва заявив прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо. «Ми оголошуємо нові санкції. Наразі Канада накладла санкції на більш ніж 2500 організацій та окремих осіб. А сьогодні ми оголошуємо нові санкції проти 24 осіб і 17 організацій як частину спеціальних економічних заходів для України».

Європарламент схвалив резолюцію із закликом прийняти Україну в НАТО після завершення війни

Європарламент 15 червня схвалив резолюцію на підтримку України, у якій, серед іншого, закликає країни-члени НАТО почати процес прийняття України до Альянсу після завершення війни. За резолюцію проголосували 425 депутатів, 38 голосували проти, 42 – утрималися.

Євродепутати висловлюють очікування, що процес вступу України до НАТО почнеться після завершення війни і його фіналізують якнайшвидше.

До набуття Україною повноправного членства, зазначають у тексті, ЄС та країни-члени, як і союзники у НАТО та близькі партнери, мають у тісній співпраці з Україною створити тимчасовий механізм безпекових гарантій, що має бути впроваджений одразу після війни.

Також висловлюють сподівання, що Єврокомісія дасть позитивний висновок щодо виконання Україною семи кандидатських рекомендацій і переговори про вступ України до Євросоюзу відкриють вже цього року/

Європарламентарі наголошують, що інтеграція України до ЄС і НАТО покращить безпеку ситуацію для регіону та всього світу.

Також у резолюції засуджують руйнування Росією дамби Каховської ГЕС, наголошуючи, що це воєнний злочин і велика шкода для довкілля. Депутати наголошують, що відповідальні за цей та інші воєнні злочини мають відповідати за свої дії згідно з міжнародним правом.

Частина резолюції присвячена відбудові України. Євродепутати закликають ЄС створити для України комплексний пакет, який би враховував невідкладні, середньострокові та довгострокові потреби.

XI Київський Книжковий Арсенал

1300 нових книжок, попри складні умови, пропонує XI Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал» у Києві.

Свої свіжі книжки представили 77 українських видавців. Найбільше книжок надали Vivat, «Ранок», «Видавництво Старого Лева», «Клуб сімейного дозвілля». Пропонує свої видання і створене під час війни видавництво «Бородатий Тамарин».

«Попри ракетні обстріли друкарень, книгарень, складів, попри те, що співробітники видавництв пішли на фронт, поїхали за кордон чи в іншу область України, галузь демонструє дивовижну здатність до адаптації і стійкості. Росіяни тоннами знищували цілі склади й бібліотеки українських книжок, але видавці зможуть їх наповнити знову. І вже не книжками з російським чи радянським нарративом. А книжками про цю війну, яких за рік вийшло – десятки. Наше завдання – купувати, читати їх і так підтримувати видавців», зазначила Оксана Хмельовська, головна редакторка сайту «Читомо».

«Укрзалізниця» запустила перші жіночі купе

«Укрзалізниця» у тестовому режимі впровадила перші купе для жінок у потягах дальнього спрямування.

Квитки у жіночі вагони можна придбати тільки у мобільному додатку з 30 червня 2023 року. Йдеться про наступні потяги: № 16 «Харків – Ясіня»; № 81 «Київ – Ужгород»; № 41 «Дніпро – Трускавець»; № 75 «Київ – Кривий Ріг».

Вартість квитка у вагон така сама, як і в інших. Їхати в них також мають право жінки з синами до 6 років.

На сайті президента підтримали петицію про впровадження жіночих купе у потягах з метою безпеки пасажирок.

Водночас залізниця тестує й інші заходи безпеки пасажирів, зокрема, відеопостереження у вагонах, термінова сигналізація від пасажирів.

На пошану Михайла Борейка

У Рівненській обласній науковій бібліотеці відбулася презентація книжки «Скарбничий просвітянського духу», присвяченої 90-річчю легендарного просвітянина Михайла Борейка (на

краєзнавчого характеру.

Над книгою працювали невтомна дружина п. Михайла Борейка – Євгенія та Оксана Приходько, Лілія Овдійчук, Мирослава Жовтан і Наталія Войтович.

Євгенія Гладунова (на

фото). В книзі поданий біографічний нарис про св. п. Михайла, стаття про його книговидавничу діяльність, бібліографічний покажчик книг, виданих за його ініціативи та публікації про нього, а також два розділи зі статей-спогадів та есеїв біографічного та літературно-

фото), дружина п. Михайла, розповіла про його невтомну працю у видавничій діяльності рівненської «Просвіти» та його зв'язки з діаспорою. «Від 1998 до 2020 року видано понад 60 рідкісних книг, які були заборонені советами або видавалися у діаспорі й були невідомі в Україні. Це твори Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, Івана Багряного, Івана Огієнка, Уласа Самчука, Гната Хоткевича, Василя Барки, «Лемківські пісні», «Співаник УПА», та інші. З особливою любов'ю

Борейко перевідав «Кобзаря» з урахуванням творів, заборонених у свій час цензурою. Так з'явилися «Кобзар» 1840 року (поза цензурою), канонічні у науковому плані «Кобзарі» за редакціями В. Доманицького, В. Сімовича, двохтомний «Кобзар» 1876 року,

розсилалися за кордон. Багато допомагало в цій праці Товариство Української Мови ім. Шевченка-Чикаго-США згадує з вдячністю п. Євгенія. Частина цих книг – на фото.

Пошанувати пам'ять Михайла Борейка зібралися активні просвітяни та громадяни міста Рівного, а

«Українські ночі, або Родовід генія» Єжи Єнджеєвича.

Видані книги надсилались у бібліотеки та музеї Черкас, Києва, Кривого Роз'язу, Канева, Одеси, Бережан, Заліщиків, Тернополя. Нашими книгами нагороджувались молоді люди, учасники мовно-літературних конкурсів, переможці конкурсу читців-декламаторів. Видання

також родина п. Михайла з сином Ігорем, який в ЗСУ захищає Україну від запеклого ворога.

Інформацію і світлина подав голова обласної «Просвіти» Рівного п. Іван Ветров.

Віра БОДНАРУК,
Голова Товариства
Української Мови
ім. Шевченка, США

День Конституції України

1 Українська Конституція – реальна, а не декларативна. Натомість для рашистського режиму, як і його попередника комуністичного тоталітаризму, написане у їхній конституції залишається декларацією.

Історично конституційний процес свідчить про наміри юридичного закріплення на найвищому рівні таких цінностей Українського народу, як демократія, верховенство права, рівність громадян, незалежність і територіальна цілісність своєї держави та європейський цивілізаційний вибір. Положення щодо стратегічного курсу нашої країни набув повноправного членства України в Європейському Союзі й Організації Північноатлантичного договору нині закріплено в Основному Законі.

Український конституціоналізм має глибоке історичне коріння, тяглість і свої особливості. Найголовніші з них – український конституціоналізм розвинувся під впливом європейських країн, заснований на ідеях прав та свобод людини, верховенства права та демократії.

Середньовічна передісторія українського конституціоналізму – від «Руської Правди» до Литовських статутів. «Руська Правда» почала укладатися в XI столітті за князювання Ярослава Мудрого. Це перша відома кодифікація права на українських територіях, яка наслідувала законодавчі акти германських та англосаксонських держав Європи. Акцент на правах різних станів, власності, судочинстві. У Литовських статутах було кодифіковано право Великого Князівства Литовського. Три редакції статутів (1529, 1566, 1588

років) написані слов'янською мовою увібрали в себе правові традиції Русі та середньовічної Європи. Встановлювали межі князівської влади і захищали права різних суспільних станів.

Зародження вітчизняної конституційної думки, пов'язане із революцією під проводом Богдана Хмельницького та відродженням козацької державності (2-га половина XVII – XVIII століть). Внутрішній устрій, соціально-економічний розвиток, права та вольності козацтва визначали гетьманські універсали, зокрема Богдана Хмельницького, а також міжнародні договори (наприклад, Зборівський між козаками і польським королем Яном Казимиром). Березневі статті Богдана Хмельницького регламентували політичне, правове, фінансове і військове становище України після Переяславської ради. Гадацький трактат передбачав створення Великого Князівства Руського у складі Речі Посполитої.

Вагомою віхою тогочасного розвитку конституційної думки України стала Конституція Пилипа Орлика 1710 року – «Договір та встановлення прав і вольностей Війська Запорозького та всього вільного народу Малоросійського між Яновельможним гетьманом Пилипом Орликом та між Генеральною старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, що за давнім звичаєм і за військовими правилами схвалені обома сторонами вільним голосуванням і скріплені найяснішим гетьманом урочистою присягою». За змістом це був документ, який в політико-правових поняттях того часу обґрунтував

право України на державну самостійність та її державний устрій. «Договір» відображав світоглядні цінності козацької старшини XVII – XVIII століть, її прагнення унормувати життя за власними звичаями, традиціями й законами, враховував також інтереси й інших станів – духовенства, міщанства, купецтва і селянства, об'єднаних у поняття «народ».

Формування конституційних ідей після втрати державності (кінець XVIII – початок XX століть). Власні конституційні проекти розробили Микола Костомаров у «Книзі буття українського народу», Михайло Драгоманов у праці «Вільна спілка», учасник Кирило-Мефодіївського братства Георгій Андрушків у «Начерках Конституції Республіки». Загалом кирило-мефодіївці в умовах посилення реакції в часи імператора Миколи I декларували ідеї республіканського устрою, демократичного правління, громадянських прав, а ідеалом державності у них була федерація слов'янських народів. На Західній Україні тоді сформувалися конституційно-правові погляди соціал-демократів Остапа Терлецького та Івана Франка.

На початку XX століття під впливом революції 1905–1907 років в Російській імперії на українських теренах конкурували конституційні концепції – соціал-демократична Михайла Грушевського, консервативна В'ячеслава Липинського та Стефана Томашівського, націократична Миколи Міхновського.

Конституційний процес в добу Української революції 1917–1921 років. 29 квітня 1918 року Мала Рада схвалила «Статут про державний

устрій, права і вольності УНР». 13 листопада того ж року ухвалили Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії, який слугував конституцією Західноукраїнської Народної Республіки.

Конституційні ініціативи українського визвольного руху ХХ століття. Традиції державного будівництва продовжив 15 березня 1939 року в Хусті Соїм Карпатської України, проголосивши її незалежність і ухваливши два закони зі статусом конституційних, які визначали форму державного правління.

У липні 1944 року неподалік села Недільна на Львівщині відбулися Установчі збори Української Головної Визвольної Ради. Збройна частина українського визвольного руху (УПА) отримала політичне представництво. Ідеологія та принципи формування УГВР були спрямовані на консолідацію всіх національних сил і відзначалися демократичністю. На Зборах ухвалили Універсал, Платформу і Тимчасовий устрій, які також вважаються важливим джерелом української конституційної думки. Вища законодавча влада стала компетенцією Великого збору УГВР, а виконавча – Генерального секретаріату. Президентом УГВР обрали колишнього члена Центральної Ради, уродженця Полтавщини Кирила Осьмака. Українська головна визвольна рада керувала боротьбою УПА до кінця 1950-х років.

В УСРР/УРСР у різний час було ухвалено чотири конституції. Вони хоч і проголошували Україну суверенною державою, але насправді були лише формальним

прикриттям колоніального становища України та панування в ній тоталітарного режиму. Основний документ був цілковитою формальністю – передбачав можливість виходу кожної республіки зі складу СРСР, але не надавав жодного механізму.

Новітній конституційний процес нерозривно пов'язаний із відновленням української державності. Творення Конституції розпочалося із ухваленням Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 року. З розпадом СРСР та ухваленням Акту проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року національна законотворчість активізувалася.

Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року засвідчив підтримку проголошення незалежності України. Більшість країн світу визнали Україну суверенною державою. Робота над прийняттям Основного Закону незалежної України почалася в 1992-му і тривала майже 4 роки. Періодично її супроводжували гострі дискусії, зокрема – довкола державних символів, державної мови, статусу Криму тощо. Вони, можна сказати, відобразили протистояння між тією частиною політичних сил, які тяжіли до радянського минулого, і тими, що прагнули утвердити і зміцнити незалежну державу.

28 червня 1996 року після безпрецедентного за тривалістю й напруженою засідання, що увійшло в історію під назвою «Конституційна ніч», Верховна Рада 315 голосами ухвалила Конституцію України.

Український інститут національної пам'яті

Батурин: 30-річчя Національного заповідника «Гетьманська столиця»

Цей ювілей виповнився 14 червня. Громадській Україні, у тому числі Чернігівщини, урочисто відзначила цю пам'ятну дату.

Привітання Віктора Ющенка

Друзі! Сьогодні рівно 30 років з а п о в і д н и к у «Гетьманська столиця» – великий шлях від краєзнавчого музею до закладу культури н а ц і о н а л ь н о г о статусу.

На зламі XVII та XVIII століть саме тут, у Батурині, народилась унікальна велика українська ідея – мати незалежну українську державу! Це тут Іван Степанович Мазепа дійшов до свого величавого проекту – творення української незалежної держави! Тому було б прикро, щоб ми, країна, яка не так багато має таких місць, де народилась ідея нашого суверенітету і незалежності, не відродили його! Для цього нам потрібен Батурин!

Палац гетьмана Кирила Розумовського, Батуринська цитадель і всі інші об'єкти Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця», який очолює Наталія Реброва, є одним із найпопулярніших музейних закладів України, кількість його відвідувачів із кожним роком лише зростає. Так, із моменту відкриття, лише за 10 років, палац відвідало близько мільйона екскурсантів! У прямому сенсі Батурин – після нищення 13 листопада 1708 року військом Петра I – відроджувався з попелу, згодом невеличке селище з української глибинки стало Меккою внутрішнього туризму.

В добру, щасливу путь – Українське відродження! Хай цей музей дає можливість кожному, хто його відвідає, відчутти своє рідне коріння, відновити загублену пам'ять, усвідомити власну історичну місію перед своїм народом, перед своєю Державою, перед своїми дітьми та онуками.

Повідомляє заповідник

Наш ювілей

Друзі! Сьогодні рівно 30 років заповіднику «Гетьманська столиця» – великий шлях від краєзнавчого музею до закладу культури національного статусу.

Ми щиро дякуємо Президенту України 2005 – 2010 рр. Віктору Ющенку за відродження Батурина! Ще в травні 2003 року опозиційний народний депутат Віктор Ющенко в Батурині задекларував: «Для мене Батуринська трагедія співзвучна з Голодомором 30-х. Для нації є вибір: пам'ятати історичні трагедії та усвідомлювати їх уроки або знову їх переживати. Наступні покоління будуть змушені платити за нинішнє духовне каліцтво. Відродження Батурина – наш громадянський обов'язок».

У 2005 – 2009 рр. за особистої участі Президента Віктора Ющенка, який сім разів відвідував Батурин в ці роки, був реалізований цей проєкт. Відродження Батурина – це відродження самоповаги українців і можливість усвідомити кожному, що «МИ, БРАТТЯ, КОЗАЦЬКОГО РОДУ!»

Батуринські читання

14 червня 2023 року XVIII Батуринські читання зібрали до «Гетьманської столиці» істориків та музейників із України та закордону.

Презентували нові наукові доробки та дискутували щодо проблем історії та археології Чернігово-Сіверщини. Говорили про роль музейних закладів під час

нинішньої російсько-української війни та рефлексували щодо переформатування діяльності музеїв після неї.

До роботи Читань долучилося фахівці 14 музейних закладів, а також 9 наукових інституцій і закладів освіти. Із заявлених в програмі 47 доповідей було виголошено 20. Всі доповіді учасників читань будуть надруковані в черговому номері збірника «Батуринська старовина».

З нагоди 30-річного ювілею заповідника до «Гетьманської столиці» завітали: делегація Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Тараса Шевченка на чолі з ректором Олегом Шереметом; делегація Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя на чолі з ректором Олександром Самойленком;

делегация Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» на чолі з заступником генерального директора Олександром Рудником; колеги з Національного заповідника «Глухів» на чолі з генеральним директором Іриною Мошик.

Щиро дякуємо за привітання друзям та партнерам!

День народження заповідника – свято його колективу

Штат «Гетьманської столиці» стартував у 1993 році з 7 працівників і «виріс» до 105 штатних одиниць у 2013 році!

Пишаємося працювати поруч з Наталією Дробязко, яка віддала музейній справі Батурина 42 роки, і Галиною Вербенець, що працює 28 років.

Упродовж 30 років заповідник «Гетьманська столиця» очолювали жінки:

1993 – 1994 – Руфіна Жучкова
1995 – 2002 – Алла Олещинська

з 2002 – Наталія Реброва.

Згадаємо кілька етапів розвитку колективу, у якому за 30 років:

33 працівники здобули вищу освіту

3 працівники отримали наукові ступені кандидата наук
22 працівники одружилися
народилося 48 дітей

відбулося понад 4000 відряджень.

Здобутки колективу безліч разів засвідчили державні,

відомчі, обласні, громадські нагороди і відзнаки. Зокрема:

почесного звання «Заслужений працівник культури України» удостоєна Наталія Реброва;

орденом княгині Ольги III ступеня нагороджена Наталія Дробязко;

медаллю «За працю та звитягу» – Любов Кіяшко;

почесними грамотами Кабінету Міністрів України нагороджені Микола Терех та Наталія Дробязко;

подяками Прем'єр-Міністра України – Любов Кіяшко та Галина Вербенець;

відомчі нагороди Міністерства культури України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» отримали Наталія Реброва, Любов Кіяшко, Володимир Огієвський.

У наших серцях завжди житиме пам'ять про Руфіну Жучкову, Олександра Тереха, Олександра Карпенка, Олександра Третякова, Тетяну Каторженко, Олексія Дробязка, Галину Ісакієву, Миколу Тереха

Усім колективом дякуємо друзям, колегам, знайомим за привітання!

Разом до ПЕРЕМОГИ!

Колектив Національного заповідника «Гетьманська столиця». 2012 рік.

Польща завершила будівництво електронного бар'єра на кордоні з Білоруссю

Польська Прикордонна служба повідомила про завершення робіт зі зведення електронного бар'єра на кордоні з Білоруссю, який має посилити захист на додачу до фізичного паркану. Електронний бар'єр відтепер працює по всій довжині кордону Польщі з Білоруссю, тобто 206 кілометрів.

«Обидва бар'єри, фізичні та електронні, є важливим елементом в системі захисту кордону Республіки Польща поруч із найважливішим елементом – прикордонниками»,

зазначають у службі.

Електронний бар'єр обладнаний 3000 камерами денного й нічного бачення та тепловізорами, 400 кілометрами кабелів виявлення та 11 телетехнічними контейнерами. Рік тому на польській ділянці кордону з Білоруссю Польщею завершилося будівництво 5,5-метрового паркану зі сталевих прольотів, обтягнутих колючим дротом. Його довжина становить 186 кілометрів. Електронний бар'єр покриває також ті ділянки, де немає фізичного

тобто частину прикордонних вод. Загальна вартість усіх робіт оцінюється у приблизно 1,6 мільярда злотих (360 мільйонів євро).

Бар'єр на кордоні став відповіддю на постійний міграційний тиск, організований білоруським режимом з середини 2021

року, коли Мінськ сприяв прибуттю на кордон людей з Африки та Близького Сходу, які намагаються потрапити до ЄС. Країни Балтії і Польща вважають це помстою за жорстку позицію щодо репресій Лукашенка проти білоруської опозиції і громадянського суспільства.

Кількість біженців у світі досягла рекордних 110 мільйонів

Згідно зі звітом Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, збільшення приблизно на 19 мільйонів людей до 108,4 мільйона до кінця минулого року є найбільшим річним стрибком за всю історію. Відтоді це число ще зросло до 110 мільйонів, в основному через конфлікт у Судані.

Протягом двох десятиліть до початку громадянської війни в Сирії в 2011 році глобальний рівень вимушено переміщених осіб був стабільним, і становив близько 40 мільйонів біженців. Верховний комісар Гранді заявив, що причинами зростання цього показника є конфлікти, переслідування, дискримінація, насильство та зміна клімату.

У Бельгії запустили маршрут трамвай-сад

Озеленення у загальній системі зовнішнього благоустрою міст має велике значення. Це акція «Квітуче сусідство» в Антверпені, яка закликає містян долучатися до облаштування зелених фасадів і озеленення.

Влада обіцяє: усім мешканцям Антверпена, які бажають озеленити свої фасади та балкони, забезпечать безкоштовні саджанці рослин, горщики для квітів та ґрунт. А ще комунальники можуть допомогти містянам встановити вертикальні та горизонтальні кабелі для поливу рослин. А якщо дуже потрібно, то навіть зняти тротуарну плитку, щоб засадити територію квітами чи засіяти траву.

Рекламний трамвай-сад дуже сподобався жителям Антверпена. Вони охоче розглядали рослини, знайомились з умовами програми «Квітучі квартали» та фотографувалися на «зеленому» маршруті.

Торік в Антверпені теж пройшла кампанія «Квітучі квартали». Завдяки їй облаштували 200 садів, висадили 170 дерев і понад 100 зелених в'юнких рослин на фасадах

Німеччина виплатить 1,4 мільярда доларів компенсації тим, хто вижив у Голокост

Організація, яка займається розглядом позовів від імені євреїв, постраждалих від нацистів, повідомила, що Німеччина погодилася виділити ще 1,4 мільярда доларів (1,29 мільярда євро) на наступний рік для жертв Голокосту по всьому світу.

Компенсація була погоджена з міністерством фінансів Німеччини та включає 888,9 мільйона доларів на забезпечення домашнього догляду та допоміжних послуг для немічних та вразливих жертв Голокосту.

Крім того, досягнуто домовленості про збільшення на 175 мільйонів доларів США символічних виплат за програмою Hardship Fund Supplemental, що вплине на більш ніж 128 тисяч тих, хто пережив Голокост у всьому світі, за даними Конференції з єврейських матеріальних претензій до Німеччини, що базується в Нью-Йорку (Claims Conference).

Додаткова виплата з Фонду допомоги тим, хто пережив Голокост, спочатку була заснована як одноразова, переговори про неї вели під час пандемії COVID-19, і в результаті це призвело до трьох додаткових виплат людям. Цього року Німеччина погодилася продовжити виплату, яка мала закінчитися в грудні 2023 року, до 2027 року.

Сума на кожен додатковий рік була встановлена у розмірі приблизно 1370 доларів на особу у 2024 році, 1425 доларів у 2025 році, 1480 доларів у 2026 році та 1534 долари у 2027 році.

З 1952 року уряд Німеччини виплатив понад 90 мільярдів доларів США приватним особам за страждання та втрати внаслідок переслідувань з боку нацистів.

У 2023 році, за прогнозами Claims Conference, вона розподілить сотні мільйонів у вигляді компенсацій більш ніж 200 тисячам тих, хто пережив Голокост, у 83 країнах і виділить понад 750 мільйонів доларів у вигляді грантів більш ніж 300 агентствам соціального обслуговування по всьому світу, які надають життєво важливі послуги для тих, хто пережив. Голокост, такі як догляд вдома, харчування та ліки.

Не втрачайте надію: інколи загублене повертається і через 50 років

Майкл Педно зі штату Північна Кароліна (США) втратив свою каблучку майже 50 років тому, коли ходив до школи. Однак нещодавно він зміг повернути прикрасу завдяки поліції Західної Вірджинії.

В Офісі шерифа округу Канава повідомили, що в лютому поліція проводила обшук у справі

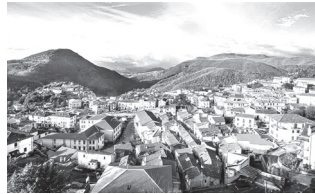

про крадіжку міді, в процесі якого було виявлено кільце, яке належить випускнику середньої школи Needham Broughton 1965 з ініціалами «MP». Після вивчення списку випускників школи було встановлено, що Майкл Педно є потенційним власником цього цінного предмета.

Американець був здивований, що через півстоліття він знову побачить обручку. Чоловік збирається очистити кільце та знову почати його носити.

На Сардинії пропонують орендувати будинок за 1 євро на місяць

Італійська комуна Оллолаї має вигідну пропозицію Тим, хто погодиться туди переїхати, готові здавати будинок за 1 євро на місяць. Скористатися привабливою пропозицією зможуть тільки 10 людей, які повністю готові до переїзду на Сардинію. Фактично місцева влада пропонує безплатне проживання.

за 1 євро, але за умови, що майбутні власники їх відремонтують. За цією програмою вдалось продати 13 домівок.

Нових мешканців на Сардинію приваблюють незайманою природою, чудовою локальною кухнею та неймовірними пляжами. Обіцяють також допомогти облаштувати житло і створити комфортні умови для роботи.

Муніципалітет Оллолаї розташований в самому центрі Сардинії. Тут проживають менш як 1200 людей. Більшість перебралися жити до великих міст. Населення Оллолаї за останні роки стрімко скорочується та старіє. Тому влада прагне привабити якнайбільше молодих іноземців.

Раніше, щоб залучити молодь до маленьких міст та селищ на Сардинії, за переїзд пропонували по 15 тисяч євро. Їх нові мешканці мали витратити на пошук житла та ремонт.

Ще одна і реальна версія таємниці Бермудського трикутника

Вчені із Саутгемптонського університету (Великобританія) вважають, що причиною загадкового зникнення у знаменитому Бермудському трикутнику в Атлантиці приблизно сотні суден за останнє століття могли стати величезні хвилі. Вчені у лабораторних умовах перевірили одну з найпопулярніших версій.

Вона полягає в тому, що причиною загибелі суден стають гігантські хвилі, що раптово з'являються через особливості місцевого клімату. Їх викликають атмосферні потоки, а висота хвиль може сягати 30 метрів. Вчені змоделивали такий шторм.

Для аналізу взяли 180-метрове американське судно «Циклоп» (USS Cyclops), що реально існувало. У 1918 році воно вийшло з порту Ріо-де-Жанейро з вантажем марганцевої руди та 300 пасажирами на борту. Судно загадково зникло у Бермудському трикутнику.

Експеримент показав, що «Циклоп» під дією 30-метрових хвиль пішов би під воду буквально за кілька хвилин, розламавшись навпіл. За словами автора дослідження Саймона Босалла, подібна доля, ймовірно, спіткала й інші кораблі, що зникли.

«У Бермудському трикутнику можна спостерігати до трьох потужних штормів, які сходяться в одному місці, – зазначив учений. – Там існують просто ідеальні умови для створення гігантських хвиль. Їхня висота може навіть перевищувати 30 метрів, вони дуже круті і потенційно згубні для будь-якого судна».

До цього вчені вже висунули кілька версій про загадку Бермудського трикутника. Наприклад, вони вважають, що кораблі збивалися з курсу через швидку течію – Гольфстріму. За другою версією з-під шельфу могли регулярно відбуватися потужні викиди метану. Пальний газ стискав воду і судна просто «провалювалися» на дно.

Калейдоскоп

Безкоштовне пиво відвідувачам, які туди доберуться

У закладі The Old Forge, який вважається найвіддаленішим пабом Великої Британії, цього літа стартує акція для любителів довгих піших прогулянок.

Від 1 липня 2023 року туристів, яким вдасться дістатися до закладу, розташованого на північному березі озера Лох-Невіс в Шотландії, будуть пригощати безкоштовним пивом. Для цього вони повинні пройти пішки 24 кілометри шотландським нагір'ям.

Організаторами акції стали спортивний рітейлер Wiggle спільно з місцевою мініпивоварнею Knoydart Brewery у межах рекламної кампанії їхнього нового пива Trale.

«Цей 5,1-відсотковий золотий ель з цитрусовими нотками буде доступний лише в пабі The Old Forge, який цього літа знову відкриває свої двері для гостей після масштабного ремонту», йдеться в повідомленні. В одні руки можна буде отримати тільки дві пляшки пива.

У Хорватії туристів штрафуватимуть за прогулянки з голим торсом і не тільки

Хорватія, яка після приєднання до Шенгенської зони стала одним із найпопулярніших туристичних напрямків у Європі, досить довго заплещувала очі на некерованих туристів. Проте, тепер країна вирішила з ними боротися.

Тепер будь-який турист, викритий у порушенні одного із суворих правил країни, може бути оштрафований на 4000 євро.

У деяких хорватських міських центрах влада може накладати штрафи на місці за поведінку, яка там вважається недоречною. До цього відносяться бійки, словесні образи, ходіння без сорочки і вживання алкоголю поряд з територією, що охороняється, наприклад, школа.

У більшості хорватських міст є вивіски, які повідомляють про дії, заборонені місцевим законодавством. За що туристів можуть оштрафувати у Хорватії? Прогулянка містом без сорочки або в купальниках. Носіння одягу, що пропагує вживання наркотиків. Сон у громадських місцях. Лазіння на пам'ятники. Сечовипускання у громадських місцях. Блювота у громадських місцях.

Тим часом у Дубровнику, де на кожного місцевого жителя припадає близько 36 туристів, впроваджують свої методи. Нещодавно там заборонили використовувати валізи на коліщатах у Старому місті через їх шум. Туристи повинні залишати свій багаж в аеропорту, заплативши за його доставку в готель, якщо вони не їдуть туди відразу після прильоту, а воліють спочатку прогулятися містом.

Загрожує в'язниця за наближення до ведмедів

Мешканка штату Іллінойс (США) Саманта Дерінг 10 травня приїхала в Єллоустонський національний парк. Дівчина вийшла з машини і стала фотографувати ведмедів грізлі. Саманті за цей вчинок загрожує великий штраф і тюремне ув'язнення.

Завинила Дерінг в тому, що вона занадто близько підійшла до тварин. За правилами парку знаходитися поруч з дикими тваринами можна на відстані не менше 90 м. У парку також повідомили, що дівчина намагалася погодувати звірів, помацати їх і навіть подражнити.

Будьте на фото природними

Досить незвичайний випадок стався в США. Там дівчина запланувала відпочинок, але в аеропорту її не хотіли пускати до літака. Річ у тому, що фото в паспорті виявилось гарнішим, ніж зовнішність дівчини в реальному житті.

30-річна Аліша Марі, яка є блогеркою, розповіла, що дійсно, в паспорті у неї вдале фото, проте в житті без макіяжу вона так не виглядає. Саме тому працівники аеропорту її не повірили та не впустили до літака. «Я ледь не пропустила свій рейс, тому що вони сказали, що я не схожа на свій паспорт. Ось чому ви ніколи не повинні робити «гарячі» фото для свого паспорта».

Ситуація, звісно, комічна, проте дівчина ледь потрапила на літак та тільки після з'ясування обставин.

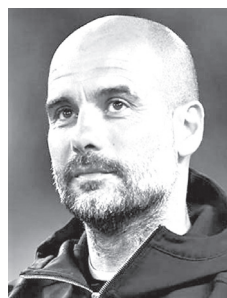
Ліга чемпіонів: переможець – «Манчестер Сіті»

Клубний чемпіон Європи з футболу визначився у фіналі Ліги чемпіонів у Стамбулі, в Туреччині, 10 червня.

Зустрічалися «Манчестер Сіті» та «Інтернаціонале».

Клуб з Манчестера – 9-разовий чемпіон Англії. Він один з двох відомих у Європі і світі клубів міста. Більш титулований – «Манчестер Юнайтед», у якого 20 звань чемпіона Англії і три перемоги в Лізі чемпіонів.

Але останні роки триває ера «Манчестер Сіті». І це пов'язане з тим, що головним тренером 7 років

«Барселони» і збірної Іспанії, вигравав з клубом Лігу чемпіонів. І двічі виграв турнір, будучи тренером

тому був призначений іспанець Хосеп Гвардіола (на фото), нині один з кращих тренерів світу. В минулому – гравець

рідної «Барселони». В Англії за ці 7 сезонів Гвардіола 5 разів привів клуб до чемпіонства, в тому числі в нинішньому чемпіонаті. В команді багато зірок. Молодий форвард норвежець Ерлінг Холланд, який рік тому перейшов у клуб з «Боруссії» (Дортмунд), щойно встановив рекорд чемпіонатів Англії, забивши в ньому 36 м'ячів. А всього за сезон в різних турнірах понад 50.

Два роки тому «Манчестер Сіті» вперше виступав у фіналі Ліги, але поступився лондонському «Челсі».

«Інтернаціонале», або як його

скорочено називають «Інтер», – клуб з Мілану. Це місто теж має двох грандів європейського і світового футболу. Другий – ушавлений «Мілан». Обидва клуби по 19 разів вигравали чемпіонат Італії (тут рекордсменом є «Ювентус» з Туріна – 36 титулів). «Інтер» тричі вигравав Лігу чемпіонів, в останнє – у 2010 році.

Фінал Ліги, як завжди, пройшов напружено. Лише в другому таймі гравець збірної Іспанії Родрі забив єдиний гол, що й приніс перемогу «Манчестер Сіті».

Чи гратиме «Десна»?

Флагман футболу Чернігівщини, команда з більш як 60-річною історією, кілька років тому вперше пробилася в елітний дивізіон. Завершила попередній, перерваний чемпіонат на пристойному 7-му місці, тобто вище середини таблиці.

На нинішній чемпіонат «Десні» і «Маріуполу» було дано відтермінування – через руйнації стадіонів та інфраструктури клубів. Обом командам було гарантовано місце в чемпіонаті сезону 2023 – 2024 років. Але недавно «Маріуполь» офіційно заявив про неможливість такого виступу і просить зберегти йому місце в еліті на чемпіонат 2024 – 2025 років. Цілком зрозуміло, адже Маріуполь і досі поки що окупований росіянами, а на відновлення клубу, за його заявою, потрібен мінімум рік.

Клуб «Десна», який попри не участь команди в чемпіонаті, офіційно, юридично існує, такої заяви ще не робив. Отже гіпотетично це є можливість участі в наступному чемпіонаті. Хоч часу для такого рішення у клубу і асоціації футболу вже обмаль: влітку стартує наступний турнір.

Вся проблема, очевидно, в коштах. Про це говорить у недавньому інтерв'ю і президент клубу Левін.

Футболісти «Десни», які торік мали ще контракти з клубом, з дозволу футбольного керівництва змогли їх доточно припинити, більшість зараз виступають в українських або зарубіжних клубах. Врешті, при відновленні команди їх не важко повернути, і чимало б охоче повернулися. Так само, як і головний тренер Олександр Рябоконь, один з кращих тренерів нашого футболу, який рекордно довго очолював команду – понад 10 років поспіль, вивів її з другої ліги в першу, потім в еліту.

Ірунування домашнього стадіону ім. Гагаріна – не перепона для участі в чемпіонаті. «Десна» могла б проводити матчі в Києві, де є кілька стадіонів для цього. Та й навіть у Чернігові на спорткомплексі «Юність».

Отже, справа в коштах. Прикро, що нікому фінансувати такий відомий клуб. Не секрет, що наші команди не є самоокупними, їм потрібне фінансування. Його роблять президенти, тобто власники клубів: з любові до спорту, задля іміджу – це вже їхні мотиви. Але цим підтримують наш футбол. Невже «Десні» не знайдуться такі спонсори? Тут би мали якось допомогти і обласна та міська влада. Бо коли в чемпіонаті виступають команди райцентрів, навіть сіл, то якось дивно, що не грає така відома команда, ще й міста-героя.

Гучні переходи: Ліонель Мессі – у США

Це найбільш гучний і несподіваний футбольний трансфер літа. Аргентинець Ліонель Мессі – кращий футболіст сучасності і, на думку багатьох фахівців, взагалі в історії футболу, принаймні нарівні з Пеле і Марадоною. 7-разовий володар «Золотого м'яча» кращого футболіста Європи і світу. Мессі – чемпіон світу, виграв зі збірною Аргентини, де є багаторічним капітаном, чемпіонат світу 2022 року в Катарі. Також віце-чемпіон світу 2014 року, коли грав у фіналі турніру.

Мессі практично виріс в іспанській «Барселоні», де він з дитинства, пройшов всі стадії команди, починаючи з дитячих колективів. За основну команду «Барселони» грав 18 років! Провів 520 матчів, забив 474 м'ячі. Вражаючи і показники в збірній Аргентини: 174 матчі, 103 м'ячі. Обидві цифри – рекорди в історії збірної. І ось позаторік стався конфлікт між лідером, капітаном «Барселони» і керівництвом клубу. В ньому здебільшого звинувачують якраз керівництво. І Мессі перейшов у клуб «Пари-Сен-Жермен», що в столиці Франції. Два роки, на які був підписаний контракт, – це 58 матчів за ПСЖ і всього 22 забиті м'ячі. Не здобув великих успіхів і клуб на міжнародній арені, попри величезне фінансування і купівлю зірок.

Ще за кілька місяців до завершення контракту вперто йшла інформація, що Мессі повернеться в рідну «Барселону». Але знову щось не склалося з керівництвом клубу. Відхилив Мессі і заманливу у фінансовому плані пропозицію з Саудівської Аравії, де багаті тамтешні клуби готові були платити футболісту сотні мільйонів доларів на рік. До речі, саме там цей сезон відіграв португалець Кріштіану Роналду, володар 5-ти «Золотих м'ячів».

І несподівано Мессі обрав варіант США: підписав контракт з клубом «Інтер Майямі». Футбол у США, не дуже раніше поширений, став розвиватися лише в останні десятиліття, особливо після проведення там чемпіонату світу 1994 року. США, спільно з Мексикою і Канадою, проведуть і наступний чемпіонат 2026 року. Клуби США в останні роки активно купують контракти зірок європейського футболу, кар'єра яких уже фінішує. Ці футболісти можуть непогано заробити, а їх гра приваблює глядачів і далі популяризує футбол у США.

Щодо Мессі, основною причиною залишення футбольної Європи називають те, що футболіст стомився від ажіотажу довкола його імені, хоче більше часу присвятити родині – дружині і трьом дітям.

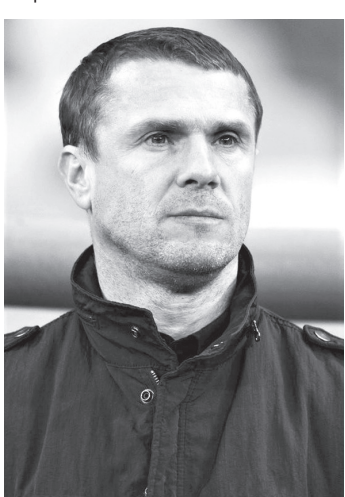
Ще один цікавий перехід – одноклубник Мессі по ПСЖ зірковий захисник, іспанець Серхіо Рамос. Тут він теж грав два сезони. Але взагалі це легенда мадридського «Реалу», в якому відіграв 16 років, провів 671 матч, забив 101 м'яч, що вражає як для захисника. Також це один з останніх діючих чемпіонів світу 2010 року в складі збірної Іспанії. Рамос залишає Париж і розглядає варіанти з іншими клубами.

Дві зірки іспанського і світового футболу щойно залишили «Барселону». Це також чемпіон світу 2010 року, двічі чемпіон Європи (2008 і 2012 рр.) капітан команди і збірної Іспанії Серхіо Бускетс, а також віце-капітан, чемпіон Європи Хорді Альба. У обох блискуча багаторічна кар'єра в «Барселоні», численні виграні титули, в тому числі кілька разів Ліга чемпіонів. Обоє продовжать виступати в інших клубах.

Пішов з «Реалу» в клуб Саудівської Аравії володар «Золотого м'яча» 2022 року, форвард збірної Франції Карім Бензема. За 14 сезонів він провів у Мадриді 439 матчів, забив 238 м'ячів.

Збірна України: новий тренер Сергій Ребров

Нині йому 49 років. Починав у «Шахтарі». Але згодом став однією з легенд киевського «Динамо», за яке провів 11 сезонів, зіграв 242 матчі, забив 113 м'ячів. Всього ж в чемпіонаті України – 125 м'ячів, і це другий показник після динамівця Максима Шацького. За збірну України Ребров зіграв 75 матчів, забив 15 м'ячів. Учасник чемпіонату світу 2006 року, поки що єдиного, в якому грала наша збірна.

По завершенні ігрової кар'єри став тренером. Тричі під його керівництвом «Ференцварош» з Будапешту здобув чемпіонство Угорщини. Останні 2 роки Ребров тренував клуб «Аль-Айна», це найбільш титулований, 14-кратний чемпіон Об'єднаних Арабських Еміратів. І вже в перший сезон

здобув з клубом чемпіонство. До речі, за підтримки Реброва саме в цей клуб перейшов з чемпіонату Англії Андрій Ярмоленко, капітан збірної України, який зіграв за неї 112 матчів, забив 45 м'ячів. Наш земляк, колишній гравець «Десни» і багаторічний – «Динамо», щойно завершив виступи за цей клуб і перейде в інший.

Сергій Ребров рішенням Української асоціації футболу призначений головним тренером національної збірної України. Перед нею важливе завдання – здобути путівки на чемпіонат Європи 2024 року і чемпіонат світу 2026 року.

Дебют Реброва у збірній відбувся 12 червня. У Бремені господарі поля, збірна Німеччини, приймали у товариському матчі збірну України. Причому, це був ювілейний 1000-й матч збірної Німеччини. І ось 4-разові чемпіони світу вирішили зіграти його саме з нами. Адже Німеччина серед країн, які найбільше підтримують Україну в цій війні з агресорами. Та й сам матч був благодійним: прибуток від нього пішов на допомогу постраждалим від війни українцям.

Вже на перших хвилинах господарі відкрили рахунок. Але потім наші забивали три м'ячі. Два – ще в першому таймі. Зрівняв рахунок Віктор Циганков, недавній динамівець, що нині виступає у вищому дивізіоні чемпіонату Іспанії, в клубі «Жирона». Вперед вивів наших Михайло Мудрик, що торік перейшов з «Шахтаря»

в лондонський «Челсі», а свого часу пограв один сезон в оренді в нашій «Десні». В другому таймі Циганков знову забив. Господарі відігралися, причому, третій гол забивали вже в компенсований час з пенальті.

Як завжди, з капітанською пов'язкою вивів нашу збірну на поле Андрій Ярмоленко, що відіграв півтора тайми. Загалом тренерський штаб перевіряв у ділі багатьох гравців.

У нашій відбірній групі до чемпіонату Європи 2024 року, крім України, грають Англія, Італія, Північна Македонія, Мальта. У два кола, 8 турів. У першому наші програли Англії – 0 : 2. 16 червня в другому турі наші на виїзді грали з Північною Македонією. Перемогли – 3:2. Причому, поступилися в першому таймі, пропустили два м'ячі. А в другому забив захисник Ілля Забарний, недавній динамівець, що ні ні грає в чемпіонаті Англії. Зрівняв рахунок захисник Юхим Конопля з «Шахтаря», котрий не так давно грав в оренді в «Десні». А переможний гол забив Віктор Циганков.

19 червня наша команда приймала Мальту. Матч пройшов у Словаччині. Рахунок – 1:0 на користь України. М'яч з пенальті забив Віктор Циганков.

Наша збірна набрала 6 очок. Лідирує Англія: 4 перемоги, 12 очок. Далі у турнірі літня перерва. Наступний матч наші проведуть 9 вересня, приймають Англію.

Чемпіонат України з футболу

Підсумкова таблиця чемпіонату у вищому дивізіоні – прем'єр-лізі. Різниця забитих і пропущених м'ячів, набрано очок.

Шахтар	69 – 21	72
Дніпро-1	61 – 27	67
Зоря	64 – 31	67
Динамо	51 – 25	60
Ворскла	38 – 37	45
Олександрія	42 – 39	44
Кривбас	26 – 30	41
Колос	23 – 36	36
Чорноморець	35 – 40	35
Минай	22 – 33	33
Металіст-1925	23 – 42	32
Рух	31 – 37	32
Верес	35 – 45	31
Інгулець	22 – 34	31
Металіст	27 – 58	22
Львів	18 – 52	13

Попередній чемпіонат сезону 2021 – 2022 років було перервано минулої весни із-за повномасштабної війни. На той момент турнірну таблицю очолював «Шахтар», який і було визнано переможцем, правда, без титулу чемпіона.

Були сумніви щодо проведення наступного чемпіонату, адже його треба було починати

минулого літа, в розпал війни. Все ж, керівництво держави, Української асоціації футболу вирішили чемпіонат проводити, притому, у всіх дивізіонах, жіночу першість також. Щоб показати, що Україна тримається, попри ворожу навалу. І турнір пройшов, хоч із застереженнями воєнного часу. Зазвичай без глядачів, а під час повітряної тривоги матчі переривалися. І проходили вони лише в Київській та ряді західних областей. Так що не лише «Шахтар» і «Зоря», які через окупацію Донецька і Луганська вже 9 чемпіонатів не можуть грати вдома, а й добра половина команд домашні матчі грали не вдома.

Чемпіоном став донецький «Шахтар», і це вже його 14-те чемпіонство. Більше лише у київського «Динамо» – 16. Донеччани здобули пряму путівку у основний, груповий турнір Ліги чемпіонів сезону 2023 – 2024 років.

Срібний призер, команда з Дніпра, теж виступатиме в Лізі чемпіонів, але почне з відбірних змагань. Форвард команди Артем Довбик став переможцем змагання бомбардирів з гарним результатом – забив 24 м'ячі. «Зоря» виступить у Лізі Європи, «Динамо» – у Лізі конференцій. Для киян це невдалий сезон, адже всього вдруге за понад 30 років вони зосталися без медалей, а зазвичай займали перше або друге місце.

Вибули в першу лігу дві останні команди турніру – «Металіст» з Харкова і «Львів». На їх місце прийшли переможці турніру першої ліги «Полісся» (Житомир) та «Оболонь» (Київ), які вже теж виступали в еліті.

Команди, що зайняли 13 – 14 місця, мусили грати по два стикові матчі з третьою і четвертою командами першої ліги за право бути в еліті. «Верес» зберіг тут місце, здолавши за сумою матчів «Металург» (Запоріжжя). А от «Інгулець» переходить у першу лігу, поступившись новачку прем'єр-ліги команді ЛНЗ (Черкаси).

«Скіфське золото» повернуть в Україну

Після майже 10 років судових баталій Верховний суд Нідерландів зобов'язав музей Алларда Пірсона передати Національному музею історії України музейні експонати з виставки «Крим – золотий острів у Чорному морі», орієнтовна вартість яких складає 10 млн євро.

Музей Алларда Пірсона в Амстердамі отримав об'єкти у тимчасове користування з чотирьох музеїв Криму у 2014 році. Коли Росія анексувала півострів, стало незрозуміло, кому передавати ці предмети: музеям в окупованому Криму чи Україні.

14 грудня 2016 року суд Амстердама

вирішив повернути Україні «скіфське золото», однак у січні 2017 року кримські музеї почали процес оскарження рішення. Суд в Амстердамі в 2021 році ухвалив рішення на користь України.

«Кримські музеї» звернулися до Верховного Суду, який 9 червня ц. р. постановив, що скарби є культурною спадщиною всієї України. Тепер, коли Верховний Суд ухвалив це рішення, суперечка нарешті завершилася.

«Рішення Верховного Суду поставило крапку в цій суперечці. Музей Алларда Пірсона має передати мистецькі цінності державі Україна, а не кримським музеям», йдеться у рішенні суду.

В лютому 2014 року колекція «скіфського золота» була вивезена в Амстердам для участі у виставці «Крим: золото і таємниці Чорного моря», яка проходила в Музеї Пірсона.

Виставка складається з колекцій п'яти музеїв, один з яких розташований у Києві, а чотири – в Криму. Серед 500 експонатів виставки – артефакти зі скіфського золота, церемоніальний шолом, коштовне каміння і мечі стародавніх греків і скіфів.

Швеція передала українським архівам засвідчену копію Конституції Пилипа Орлика

Її передав генеральний директор Національного архіву Швеції Астор Іко. Про це повідомляє Державна архівна служба України. «Генеральний директор Національного архіву Швеції Карін Астром Іко передала очільнику Укрдержархіву Анатолію Хромову засвідчену латиномовну копію Конституції Пилипа Орлика, оригінал якої зберігається в Стокгольмі та є безцінним надбанням нашої спільної історичної спадщини», йдеться в повідомленні.

Цей примірник буде доданий як дублетний варіант до справи № 2236 «Колекція ксерокопій з фондів Національного архіву Швеції, що стосуються історії України 1654 – 1747 рр.» Центрального державного історичного архіву м. Києва.

У Держархівслужбі нагадують, що перша українська Конституція була створена гетьманом Війська Запорозького Пилипом Орликом та є датованою 5 квітня 1710 року. Її повна оригінальна назва «Contenta Pactorum inter Ducem et Exercitum Zaporoviensem conventorum, in Compendium brevi Stylo collecta» – «Затверджені умови договору між гетьманом та Військом Запорозьким, в стислому огляді зібрані». Оригінал зберігається в Національному архіві Швеції, м. Стокгольм.

У Луврі виставка ікон з колекції Київського Музею Ханенків

Виставка «Біля витоків сакрального образу. Ікони з Музею Ханенків» триватиме у знаменитому Паризькому музеї Луврі з 14 червня по 6 листопада. Серед експонатів мікротісна ікона Святого Миколая кінця XIII століття, яку подружжя Ханенків придбало під час однієї з мандрівок.

«Проект, над яким ми (у режимі повної таємниці) працювали упродовж останніх півроку, нарешті відкривається. Поряд із ними, вперше в історії цього музею, будуть тексти українською мовою», зазначила співробітниця Музею Ольга Апенко.

Також відвідувачі зможуть побачити чотири виняткові ікони, датовані VI – VII ст. Святі Сергій і Вах, Святий Іоанн Хреститель, Богородиця з Дітями і Свята Платон і Гликерія, які були передані музею в 1941 році.

Співпраця Лувру та Музею Ханенків розпочалася з пропозиції спільної наукової експертизи Синайських ікон (будуть представлені на виставці), які знаходяться в колекції Музею Ханенків у рамках масштабного дослідження Лувру візантійської світової спадщини. А в 2027 році в Луврі заплановано відкриття відділу мистецтва Візантії та християнства на Сході.

В Данії знайшли золотий скарб, який «перепише» історію Скандинавії

Любителі в Данії, озброївшись металолукачем, зробили неймовірне відкриття: чоловіки виявили скарб, що складається з понад 20 золотих артефактів.

Дивне відкриття було зроблено у данському поселенні Вінделев. Двоє старих друзів за допомогою металолукача виявили золотий скарб, вік якого може становити 1500 років.

Серед видатних знахідок – римські медальйони та химерні підвіски, відомі як «брактеати», деякі з яких розміром із блюдеце. Що справді відрізняє це відкриття, так це загадкові написи і раніше невідомі руни, які, ймовірно, є одними з ранніх послань до Одіна та інших скандинавських богів.

Експерти, проаналізувавши знахідку, заявили, що це одні з найскладніших рун, які їм доводилося ідентифікувати. Напис на знахідці, ймовірно, був зроблений у V столітті нашої ери. Це відкриття доводить, що датчани не тільки поклонялися богам Одіну в більш ранній час, але й розробили контури скандинавської міфології принаймні на 150 років раніше, ніж вважалося досі.

«Відкриття є найзначнішим скандинавським відкриттям з часів Золотих років Галлехуса, які були знайдені недалеко від міста Мегельтондер в Південній Ютландії. Роги, датовані початком V століття нашої ери, відрізняються хитромудрим скандинавським і німецьким орнаментом, що зображує дохристиянські ритуали та сцени зі скандинавської міфології. Цей факт робить скарб Вінделева ще більш видовищним», йдеться у публікації видання, яке цитує фахівця зі стародавніх скандинавських мов Крістера Васхуса.

У Середземному морі знайшли три затонулі кораблі, одному з яких понад 2 тисячі років

Археологи знайшли три затонулі кораблі на міліні Скерки у Середземному морі. Одне з суден було побудовано понад 2000 років тому, інші двоє – 100 років тому.

Група археологів з восьми країн, координувана ЮНЕСКО, вивчила 10 квадратних кілометрів дна Середземного моря за допомогою багатопроменевого гідролокатора та підводного безпілотника в районі рифу Kit (Keith Reef) та знайшла три майже цілих затонулих кораблі.

Мілина Скерки розташована на жвавому морському торговому шляху. Протягом понад 3000 років на ділянці відбувалися аварії кораблів – все через невелику глибину та скелясті утворення на ній.

В Індонезії виявили скарби загадково зниклої Буддської імперії

На індонезійському острові Суматра знайшли скарби загадково зниклої у 14 столітті буддської імперії. На знахідку натрапили місцеві рибалки під час пірнання у річку Мусі, яким вдалося знайти безліч цінних артефактів: буддистську статую VIII ст., інкрустовану дорогоцінним камінням, ювелірні прикраси – золоті каблучки, сережки та намиста

Крім того, на мілководді знайшли статуєтки з золота та бронзи, молотки з демонічним обличчям Калі, церемоніальні золоті кільця, покращені рубінами, чотирикінцеві скіпетри та золоті ручки мечів.

«За останні п'ять років у нас з'явилося багато незвичайних предметів. Монети різних епох, золоті та буддистські статуї, дорогоцінне каміння – все, про що можна було прочитати у «Сіндбаді-мореході» і що здавалося вигадкою. Але все це реально», заявив британський археолог Шон Кінгслі.

На думку вчених, знайдені скарби вказують на те, що Шривіджая була «водним світом» – його мешканці жили на річці. Про це є інформація і у древніх текстах. Але під час занепаду цивілізації їх помешкання та храми, зроблені з дерева, затонули з усім, що було всередині.

Науковці зазначають, що у часи свого розквіту буддистська імперія контролювала морські артерії Шовкового шляху, який поєднував Китай, Південно-Східну Азію, Індійський субконтинент, Аравійський півострів, Сомалі, Єгипет та Європу. «Понад 300 років правителі Шривіджая домінували на торгових шляхах між Близьким Сходом і Китаєм. «Золотий Острів» став міжнародним перехрестям для кращих товарів того часу, дозволивши правителям накопичити неймовірні скарби», повідомив Кінгслі.

ЮНЕСКО виділяє \$1,5 млн на цифровізацію культурної спадщини України, можливо, в тому числі Чернігова

Надзвичайний фонд спадщини ЮНЕСКО (Heritage in Emergency Fund) схвалив проект допомоги Міністерству культури та інформаційної політики України на \$1,5 млн для розвитку інструментів цифровізації у сфері культурної спадщини України.

Під час зустрічі заступниця Міністра культури та інформаційної політики Анастасія Бондар та Катерини Чусової з керівницею бюро ЮНЕСКО в Україні К'ярою Децці Бардескі обговорювали конкретні кроки впровадження проекту та знайомство з національним експертом, що буде співпрацювати з МКІП та допомагати інтегрувати плани та стратегію до викликів сьогодення та європейських вимог.

ЮНЕСКО вже на першому етапі до липня 2023 надасть 40% необхідного технічного обладнання та програмного забезпечення для розвитку серверної інфраструктури, а також міжнародних консультантів, які супроводжуватимуть всі процеси, допомагатимуть у розвитку стратегії інтеграції цифрової частини культури до європейського простору.

Як відомо, до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО планується подати номінацію «Культурний ландшафт м. Чернігова», куди включити об'єкти Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній»:

Комплекс історичного середмістя, колишню міську фортецю з усіма належними спорудами (територія Чернігівського Валу);

Єлецьку гору з ансамблем Єлецького монастиря та курган «Чорна могила»;

Болдину гору з курганним могильником X ст. та комплексом Троїцько-Іллінського монастиря.

Довідково. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, скорочено ЮНЕСКО) – міжнародна організація, спеціалізована установа ООН, яка при співпраці своїх членів-держав у галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охороні пам'яток культури тощо.

23 червня

1868 – американець Крістофер Шоулз зі штату Вісконсін запатентував друкарську машинку. Вона була завбільшки з великий стіл, друкувала лише великими літерами, папір перебував усередині машини.

1917 – Центральна Рада ухвалила І Універсал, яким проголошено автономію України.

24 червня

1812 – французька армія Наполеона увійшла до Росії. Почалася Вітчизняна війна 1812 р.

1934 – столиця радянської України повернута з Харкова до Києва.

25 червня

1886 – народився Іван Крип'якевич, український історик.

1892 – київський електричний трамвай (перший у Російській імперії) запровадив для пасажирів, на лінії з Подолу на Хрещатик.

26 червня

1856 – народився Бернард Шоу, британський драматург.

27 червня

1663 – у Ніжині відбулася козацька Чорна рада, на якій гетьманом Лівобережної України за підтримки Москви обрано Івана Брюховецького.

1834 – відкрито Київський університет св. Володимира (нині – Національний університет ім. Т. Шевченка).

1931 – у США винахідник, українець Ігор Сікорський отримав патент на винахід першого гелікоптера.

28 червня

1569 – укладена Люблінська унія, яка об'єднала Королівство Польське і Велике князівство Литовське в єдину державу Річ Посполиту.

1917 – на засіданні Малої Ради сформовано перший уряд України – Генеральний секретаріат (виконавчий орган Центральної Ради) на чолі з Володимиром Винниченком.

1919 – підписано Версальський мирний договір, який завершив Першу світову війну. Німеччина втратила близько 14 відсотків території, всі заморські колонії. Німецька армія була сильно скорочена, озброєння, включно із флотом, у Німеччини конфіскували.

29 червня

1849 – народилася Олена Пчілка (Ольга Косач), українська письменниця, публіцистка, громадська і культурна діячка, етнограф і перекладачка, мати Лесі Українки.

1900 – народився Антуан де Сент-Екзюпері, французький письменник, льотчик. Загинув при виконанні бойового завдання у 1944 році.

30 червня

1908 – у Східному Сибіру (Росія) в басейні річки Підкам'яна Тунгуска впав і вибухнув, спричинивши значні руйнування, так званий «Тунгуський метеорит».

1 липня

1961 – у Торонто (Канада) відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку.

2 липня

1776 – Другий Континентальний конгрес у Філадельфії ухвалив рішення про відділення Америки від Великої Британії. 4 липня конгрес ухвалив Декларацію незалежності. 4 липня – День Незалежності США.

3 липня

1940 – Бессарабія та Північна Буковина увійшли до складу СРСР.

4 липня

Народилися: 1807 – Джузеппе Гарібальді, національний герой Італії, полководець; 1891 – Петро Панч, український письменник.

Померли: 1494 – Юрій Дрогобич, український астроном; 1826 – Джон Адамс, другий президент США; 1826 – Томас Джефферсон, третій президент США; 1831 – Джеймс Монро, 5-й президент США; 1934 – Марія Склодовська-Кюрі, польський фізик і хімік, лауреат Нобелівських премій з фізики та хімії.

5 липня

1811 – Венесуела першою з іспанських колоній в Південній Америці проголосила свою незалежність.

Помер: 1986 – Ярослав Стецько, український політичний та військовий діяч, голова Проводу ОУН (б);

6 липня

Померли: 1893 – Гі де Мопассан, французький письменник; 1934 – Нестор Махно, український анархіст, командувач Революційної повстанської армії України; 1962 – Вільям Фолкнер, американський письменник.

Як Росія віками знищувала і продовжує знищувати народи

Росія постійно краде. Це відбувалося протягом усього її існування, продовжується і зараз. Можна сказати більше: схильність красти глибоко вкорінена в ментальності росіян. Вони цуплять і привласнюють усе: історичні події, культурні й релігійні цінності на окупованих територіях, а відповідно – артефакти національної ідентичності інших народів.

Під час повномасштабної російсько-української війни російські окупанти не гребують красти навіть речі повсякденного вжитку: пральні машини, праски, гаджети, одяг, іграшки тощо. Із таких «звятиг» українці глузують, створюючи десятки мемів, зазначає видання Ukraine.

Проте найстрашніший злочин російських окупантів – викрадення людей. Із початком повномасштабного вторгнення в Україну російська влада та її поплічники (зокрема колаборанти) організують масові депортації – примусово вивозять українців углиб території РФ та в Білорусь. З початку березня 2022 року на Поліссі, Сіверщині, Слобожанщині, Донеччині, Подніпров'ї та Запоріжжі, а також Таврії безперервно фіксують численні факти депортації громадян України російськими силовиками. 26 березня 2022 року віцепрем'єр-міністерка та міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ірина Верещук озвучила орієнтовну кількість депортованих Росією українців – 40 тисяч осіб.

Однак російські ЗМІ активно поширюють дезінформацію, використовуючи звичну тактику підміни понять: примусове вивезення українців називають «евакуацією», а депортованих – «біженцями».

Депортації – злочинний інструмент упокорення й винищення населення окупованих територій. Цей метод країн-загарбників, яким десятки років користується і РФ, не є новим. Сучасна Росія, як правонаступниця Радянського Союзу, провадить свою зовнішню політику в найганебніших його традиціях, вчиняючи ті самі злочини, що й комуністи в ХХ столітті. Щоб показати тяглість цієї жорстокої депортаційної традиції, розглянемо випадки примусового виселення різних народів від радянського часу до сьогодні.

Радянські депортації: упокорити та знищити

За 69 років існування СРСР комуністичні карально-репресивні органи провели близько 110 депортаційних процесів, унаслідок яких було примусово переселено майже 6 мільйонів невинних людей. Окупація територій вільних країн, знищення інтелігенції, поневолення й геноцид – ось методи створення «радянського народу».

Гірка правда в тому, що поки в республіках співали відому на той

час пісню «Про батьківщину» (з рос. – «О родине»), де є рядки «Не знаю іншої країни, де так вільно дихає людина» (з рос. – «Я другой такой страны не знаю, где так вольно дышит человек»), найбільша на той час країна була помережена концентраційними та трудовими таборами, в яких злочинна влада зламала життя мільйонів людей.

Депортації з країн Балтії

Масові депортації у країнах Балтії відбулися двічі: у 1941 та 1949 роках.

Ім передувала окупація радянськими військами Естонії, Латвії та Литви у 1940 році. А почалося все в серпні 1939 року, коли Німеччина і СРСР підписали пакт Молотова–Ріббентропа. У секретному додатковому протоколі до нього Естонія та Латвія були включені до радянської сфери інтересів, а Литва – до німецької. Саме ці документи стали початком поступової експансії трьох, тоді ще незалежних, країн Балтії.

Совети, розпочавши примусове виселення населення країн Балтії в 1940 році, зробили його системним улітку 1941 року. До цього злочину ретельно підготувалися, чітко визначивши верстви населення, які підлягали примусовому переміщенню.

Кількість людей, які мали бути депортовані з Латвії, Литви й Естонії, точно невідома. Згідно з планом НКВС від червня (точно число в документі не вказане) 1941 року щодо матеріально-технічного забезпечення, розподілу та використання спецконтингенту депортованих із радянських республік Естонії, Латвії, Литви та Молдавії, ця цифра становила 74 395 осіб. Сюди входили: 46 557 родин, 22 885 чоловіків-глав родин, 4 159 кримінальних злочинців та 794 жінки, яких у наказі було названо пов'язаними.

НКВС СРСР. Народний комісаріат внутрішніх справ – одне з міністерств радянського уряду. Створений 1917 року, а 1946 року перейменованій на Міністерство внутрішніх справ СРСР.

Депортаційна політика

радянської влади розгорталася з надзвичайною швидкістю. Першою жертвою стало естонське політичне керівництво та військова еліта. Тільки протягом липня 1940 року були депортовані президент республіки Костянтин Пятс та головнокомандувач збройних сил Йохан Лайдонер. Потерпали й усі колишні представники влади Естонії. Чотирьох із них – Фрідріха Карла Акеля, Юрі Яаксона, Яана Тиніссона і Яана Теаманта – вбили, ще четверо померли у в'язниці.

Президент Естонської Республіки Костянтин Пятс до й після радянського ув'язнення.

Почалися і масові депортації населення. Ось що згадував Юхан Ваабелья про примусове виселення його сім'ї із Мульгімаа (південний регіон Естонії) до Сибіру:

– Нас депортували в село Косотяпку, Томської області Росії. Батька одразу по прибуттю забрали від нас і повезли до ГУЛАГу, на березі річки Сосьва, де він і помер у 38 років. <...> Я дізнався про життя в цьому таборі від Матса Лаармана, який передав цю інформацію в Академію наук. <...> У таборі все було влаштовано так, що прожити можна було тільки пів року. Хто залишався живим довше, для них вигадували щось на лісовій роботі. Туди навмисно відправляли пішки найдовшою дорогою, а коли бачили, що людина скоро помре, то направляли йти через болото. Якщо прямий шлях був п'ять кілометрів, то через болото виходило вісім. Сподівались, що людина помре саме дорогою, поблизу болота.

ГУЛАГ. «Головне управління виправно-трудова таборів» – це мережа виправничо-трудова таборів, що існувала в Радянському Союзі у 1934–1956 роках.

Додає, що померлих людей складали біля болота, як дрова. Весною, під час повені, ці тіла тонули у грязюці. Юхан разом із матір'ю отримав дозвіл на поселення в селі Новососновка Чайнського району Томської області Росії. На той час там уже проживало досить багато депортованих естонців.

Примітно, що в період радянсько-німецької війни, коли Червона армія відступила з країн Балтії, а саме – з Латвії, було знайдено телеграму, надіслану з Москви до Риги 13 червня 1941 року. У ній зазначалося, що запланована кількість людей, які мають бути депортовані з Естонії, становить 11 102 особи.

Червоні депортації 1941 року відбулися також у Латвії – близько 15 400 латвійців радянська влада вивезла до Сибіру й Казахстану.

Громадянам, які підлягали виселенню, інкримінували контрреволюційну й антирадянську агітацію, що найчастіше було вигадкою. Також депортували найзаможніших жителів колишньої Латвійської Республіки.

У документах тої доби зафіксовано плани депортацій із Литовської РСР, які розробляли органи НКВС. Так, згідно з довідкою про підготовку такого примусового переміщення з Литви станом на 11 червня 1941 року, заплановано підлягати 22 252 особи. Утім, у ніч із 13 на 14 червня було депортовано набагато більше литовців. Загалом – 34 000 людей.

Трагічна історія червоного терору об'єднує країни Балтії у спільній жалобі за всіма жертвами цієї політики. Так, щороку 14 червня в кожній з них відзначає День пам'яті: в Естонії – це День пам'яті депортації 14 червня (14. Juuni küüditamise mälestuspäev), у Литві – День жалоби та надії (Gedulo ir vilties diena), у Латвії – День пам'яті жертв комуністичного терору (Komunistiskā genocīda urugu piemināšanas diena).

Радянська влада призупинила депортації у країнах Балтії лише через активні бойові дії Другої світової війни, але відновила жорстоку практику примусового переселення в 1944 році, повернувшись на ці території.

Друга масова депортація була організована в березні 1949 року під кодовою назвою операція «Прибій». Тоді частину цивільного населення Естонії, Латвії та Литви вивезли до Сибіру й віддалених районів північної частини СРСР. Жертвами стали 94 779 осіб. Смертність депортованих оцінюють приблизно в 15%.

Операцію «Прибій», яку ще називають «великою безрезневою операцією», совети розпочали вночі 25 березня. Так, у столицях балтійських країн вона стартувала о 4:00, а з 6:00 поширилася й на регіони. На її реалізацію було відведено три доби.

Згідно з планом, процес депортації мав відбуватися так: оперативні групи автомобілями доправляли на локації, звідки вони мали непомітно наблизитися й оточити будинок, в якому проживали люди, які підлягали депортації. Потім старший групи в супроводі солдатів заходив у дім, встановлював, хто перебуває там, обшукував приміщення і повідомляв главі сім'ї рішення про вислання. Після того, як люди збирали свої речі, необхідно було доставити тих, кого висилали, до пунктів збору – залізничних станцій. Згодом людей, які підлягали депортації, розміщували в ешелонах, щоб назаважди перевезти у спецпоселення. Залучені до операції партійники разом з активістами, які хотіли перед ними вислужитися, залишалися в будинках депортованих, щоб описати майно, яке залишилося, і передати його місцевим органам влади. Пожитки висланих підлягали конфіскації.

Загалом з Естонії до Сибіру за чотири доби (25 – 29 березня) 19-ма ешелонами вивезли 7488 сімей у кількості 20 535 осіб, зокрема: чоловіків – 4579, жінок – 9890 та дітей – 6066. Однак радянській владі повністю план виконати не вдалося, бо 1791 людини пощастило сховатися. Але про них, звісно, каральні органи не забули. Після завершення операції «Прибій» за

втікачами почали полювати, це тривало кілька місяців.

За даними професора Латвійського університету Генріха Стродса, для проведення операції «Прибій» на території Латвійської РСР радянська влада залучила 3300 оперативних працівників, 8313 військовослужбовців внутрішніх військ МВС СРСР і 9800 солдатів радянської армії. Для перевезення людей совети використали 31 залізничний потяг, усі вони склалися з товарних вагонів. Загалом висланню підлягали 13 624 сім'ї або 42 975 осіб, – переважно сільські жителі, яких радянська влада класифікувала як куркулів або пособників «лісових братів» (представників тогочасного партизанського руху проти радянської влади). З висланих 1949 року померли в дорозі 183 особи, під час заслання – 4941 особа, або 12% усіх депортованих. Ще 1376 особам було заборонено після закінчення терміну вислання повертатися до Латвії.

Куркуль. У Радянському Союзі – зневажлива назва заможного селянина або противника колективізації.

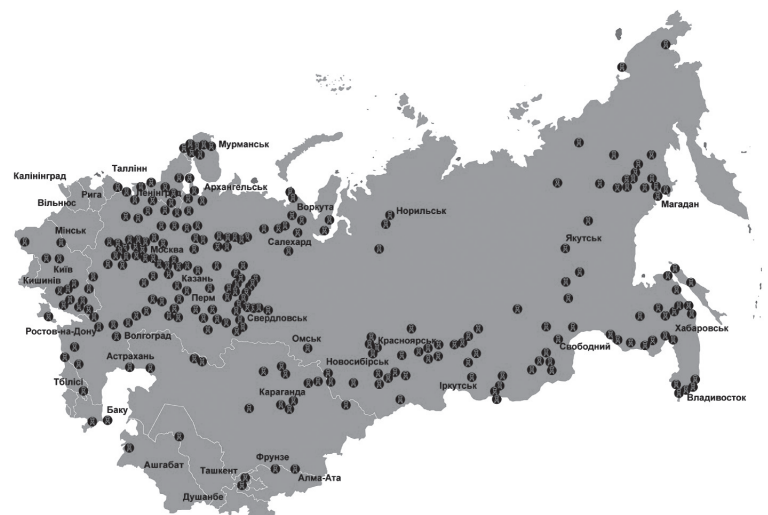
Наслідки «куркульської висилки» описав Іван Багряний у романі «Тигролови» на прикладі родини Сірків, яка мала покинути нажите майно, щоб не стати жертвою розкуркулення.

В операції «Прибій» на території Литви особливо заподібно брали участь місцеві радянські органи влади та їхні місцеві поплічники. Саме останні вказували на будинки селян, яких називали куркулями, і сімей, що були незгодні з політикою радянської влади. До проведення операції в Литовській РСР було залучено понад 10 000 оперативників і тисячі військовослужбовців. З Литви у 1949 році депортували 33 496 осіб.

Варто зазначити, що радянська влада в офіційних документах прямо підтверджує факт цілеспрямованого здійснення саме депортацій. Так, за результатами літніх примусових переселень 1941 року з країн Балтії була видана «Доповідна записка наркома держбезпеки СРСР В. М. Меркулова...», де він пише про арешт і виселення «антирадянського кримінального й соціально небезпечного елемента». У наступному документі під назвою «Довідка про втрати органів НКВС і НКДБ під час проведення депортації з прибалтійських республік від 17 червня 1941 р.» знаходимо слово «депортація», яке переконливо вказує на те, що радянські репресивні органи цілком усвідомлювали, який саме злочин вони вчиняють.

Майже 50 років радянська влада всіляко замовчувала ці злочини, прикриваючись «боротьбою з антирадянськими елементами». Протиправність депортацій СРСР визнав лише перед самим розпадом – у законі «Про реабілітацію репресованих народів», що був ухвалений Верховною Радою РРФСР 26 квітня 1991 року. Однак у 2020 році президент Росії Путін повернувся до загарбницької риторики. У своїй статті до 75-ї річниці перемоги над нацистською Німеччиною він назвав радянську окупацію країн Балтії «законним приєднанням».

Проте варто повернутися до подій ХХ століття, оскільки депортаціями людей із країн Балтії радянська репресивна машина, на жаль, не обмежилася.

Карта радянських концтаборів. Джерело: Радіо Свобода.

Як Росія віками знищувала і продовжує знищувати народи

7

Депортація корейців

Ще одним народом, який став жертвою депортаційної політики СРСР, були етнічні корейці. На початку ХХ століття корейські селяни, рятуючись від японської окупації, масово переселялися в далекосхідні регіони СРСР, зокрема на території Далекосхідного краю.

Коли японські війська 7 липня 1937 року вторглися в Китай, Корея була частиною Японської імперії. Радянська влада запідозрила корейців-переселенців у «пособництві ворогу та шпигунстві», а також звинуватила в роботі на японську розвідку. Зовнішня схожість з японцями теж не грала на руку корейцям.

Окрім цього, репресії зазнали колишні громадяни прояпонської держави Маньчжоу-Го (Маньчжурської держави) й колишні службовці Китайсько-Східної залізниці. Тобто арешту й депортації підлягали всі, хто, на переконання радянських спецслужб, був пов'язаний з Японією.

Маньчжоу-Го. Маньчжурська держава – маріонеткова держава, що була під протекторатом Японії та існувала з 1932 по 1945 рік на території окупованої японськими військами Маньчжурії, Північно-Східний Китай.

Перед початком депортації радянська влада ухвалила Рішення Політбюро ЦК ВКП(б) № 51/734 від 21 серпня 1937 року, у якому йшлося, що з метою припинення «японського шпигунства» треба зробити так:

– запропонувати Далекосхідному крайовому комітету (крайкому), крайовому виконавчому комітету та УНКВС (Управління

народного комісаріату внутрішніх справ. — ред.) Далекосхідного краю переселити все корейське населення прикордонних районів Далекосхідного краю до Південно-Казахстанської; області в райони Аральського моря; озера Балхаш та в Узбецьку РСР; – до виселення приступити негайно й закінчити до 1 січня 1938 року; – корейцям, які підлягають переселенню, дозволити під час переселення брати з собою майно, господарський інвентар і свійських тварин; – відшкодувати переселеним вартість залишеного ними рухомого й нерухомого майна, а також посівів; – не перешкоджати переселеним корейцям виїжджати за кордон за їхнім бажанням, допускати спрощений порядок перетину кордону; – НКВС запобігти можливим ексцесам і заворушенням із боку корейців у зв'язку з виселенням.

Відомий дослідник депортацій корейців у радянський період, професор Герман Кім у своїх дослідженнях описує процес депортації так: етнічним корейцям давали мінімальний термін на збір своїх речей, після чого примушували сідати у спеціальні потяги для переселення (зімненним літерами, із зазначенням місцем посадки й часом відправлення). В одному вагоні перевозили 5–6 сімей (25–30 осіб). «Людські» вагони були насправді товарними, сьак-так обладнаними двоярусними нарами та буржуйкою. Під час обліку перед депортацією в корейців вилучали паспорти, мисливську та стрілецьку зброю. Із Примор'я до станцій призначення в Казахстані й Узбекистані такі потяги йшли 30–40 днів.

Буржуйка. Невелика металева переносна піч для обігріву приміщень і приготування їжі.

Відомо, що на підставі спільної постанови Раднаркому і ЦК ВКП(б) № 1428-326 «Про виселення корейського населення з прикордонних районів Далекосхідного краю» від 21 серпня 1937 року, підписаної Сталіним і Молотовим (голова Ради народних комісарів у 1930–1941 роках), 172 тисячі етнічних корейців було виселено з прикордонних районів Далекого Сходу в пустельні й необжиті райони Казахстану і Середньої Азії.

Депортація українських німців

Етнічні німці на теренах України селилися ще за часів Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (X–XII століття). Вони прибували як купці й мандрівники, а також у складі посольств. Правда, перша міграційна хвиля була не такою великою, як друга, що почалася наприкінці XVIII століття, в часи поділу території сучасної України між Російською й Австро-Угорською імперіями.

За даними перепису 1939 року, на території УРСР нараховували 392 458 осіб німецької національності (зокрема, в Одеській області приблизно 91 500 осіб, в Миколаївській – 89 400, в Запорізькій – 89 400, в Криму – 51 300 осіб).

Іще до початку депортацій радянська влада провела активну антинімецьку кампанію, сформувавши ідеологічне підґрунтя для майбутнього примусового виселення німецького етносу. Початок такої кампанії сягає 1920-х років, коли з активізацією німецько-радянських торговельно-економічних відносин до Радянського Союзу почали прибувати німецькі інженери та спеціалісти для роботи на промислових об'єктах й участі в майбутній індустріалізації.

Окрім того, кількості тисяч німців уже проживали в німецьких колоніях на теренах України. Дослідник історії національних та релігійних спільнот СРСР Андрій Савін стверджує, що радянські органи влади почали розглядати цих людей як контингент, що потенційно може здійснювати широкомасштабну розвідувальну й антирадянську діяльність на користь Німеччини. У своїй монографії «Етноконфесія у радянській державі. Меноніти Сибіру в 1920–1930-ті роки: еміграція та репресії. Документи та матеріали» він цитує циркулярний лист ОДПУ СРСР № 7/37 «По Германській розвідці і боротьбі з нею» (9 липня 1924 року) (переклад із рос.):

ОДПУ. Об'єднане державне політичне управління при Раді народних комісарів СРСР. Спецслужба, що спеціалізувалася на боротьбі з «контрреволюцією» та «шпигунством». У 1934 році реформована у НКВС (Народний комісаріат внутрішніх справ) СРСР.

«Після укладання Раппальського договору германська промисловість і торгівля отримали можливість розгорнути свою діяльність на території нашої республіки. З цього моменту спостерігається величезний вплив німецьких комерсантів-концесіонерів, промисловців і всякого роду підприємців, які засновують торговельно-промислові підприємства, транспортні об'єднання, туристичні контори та концесії».

Раппальський договір. Угода між РСФФР і Німеччиною, укладена 16 квітня 1922 в італійському місті Рапалло. Документ фіксував відмову обох країн від претензій про компенсації воєнних витрат, а також збитків (воєнних і невоєнних) унаслідок Першої світової війни. Так РСФФР і Німеччиною відновили дипломатичні й економічні відносини.

Ескаляція антинімецьких настроїв набирала обертів упродовж 1920-х, і вже у 1930-х роках лунали радикальніші обвинувачення етнічних німців. Так, відомі документи, зокрема «Протокол засідання Секретаріату ЦК КП(б)У в Пулинському німецькому національному районі», де радянська комуністична влада прямо називає етнічних німців «фашистами», «фашистськими націоналістичними елементами», звинувачуючи в розвалі колективного господарювання (колгоспу).

Масові репресії 1937–1938 років стали трагічною сторінкою в історії німецького етносу в Україні. В «Етнічному довіднику» – академічному виданні, присвяченому дослідженню етнічних спільнот в Україні, дослідник Богдан Чирко наголошує, що в 1937 році масові каральні акції були здійснені проти німецького населення Причорномор'я (передусім околиць Одеси), де проживало близько 120 тисяч етнічних німців, з яких 50 тисяч мешкали у трьох німецьких районах – Спартаківському, Зельцькому та Карл-Лібкнехтівському. На підставі рішення Одеського обкому КП(б)У звіт було вислано 5 тисяч родин «антирадянського фашистського активу». Основними регіонами для переселення німців були Казахстан, Сибір та інші віддалені місця Радянського Союзу.

Одним із регіонів із найбільшою часткою німецького населення України була Бессарабія.

Зокрема, відома історія про виселення етнічних німців із селища Сарата (на той час містечка). 15 вересня 1940 року туди прибула спільна радянсько-німецька комісія з переселення. Для жителів населеного пункту опублікували офіційне звернення німецькою й російською мовами, де зазначалося, що всі німці віком від 14 років підлягають виселенню на територію Німеччини.

Переселення відбувалося в чотири етапи. 24 вересня 1940 року перший потяг вивіз мешканців «Олександрівського притулку» (літніх людей і людей з інвалідністю), а також частину населення з міста Арциз, селищ Березино та Лейпциг (нині Серпневе). Далі цих людей відправили в місто Галац (Румунія), згодом — у табір для біженців і на окуповану німцями територію Польщі. Інші колони переселенців, що були сформовані 27 вересня, вивезли до міста Кілія, що майже за 200 кілометрів від центру Одеси, а далі пароплавами в табір для біженців. Остання колони виїхала з Сарати 9 жовтня 1940 року.

Становище етнічних німців у Радянському Союзі після початку німецько-радянської війни 22 червня 1941 року ще більше ускладнилося. Крім попередніх звинувачень, представникам цього етносу на території Української РСР інкримінували злочинні наміри. Тоді й почалися наймасовіші депортації.

Відомий дослідник депортацій етнічних німців професор Альфред Айсфельд стверджує, що 12 серпня 1941 року стало вирішальним у долі німців, які проживали в СРСР. Цього дня РНК СРСР і ЦК ВКП(б) ухвалили спільно постанову № 2060-935сс «Про розселення німців Поволжя в Казахстан». Через два дні після цього в директиві Ставки Верховного Головнокомандування № 00931 «Про формування і завдання 51-ї окремої армії» в Криму пропонувалося «...очистити негайно територію півострова від місцевих жителів – німців та інших антирадянських елементів».

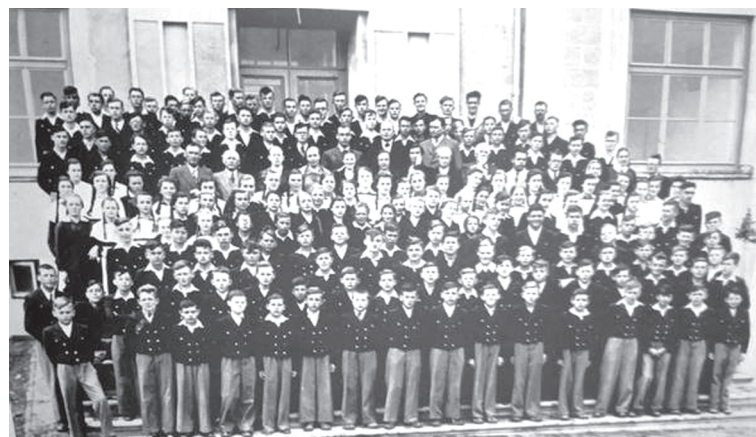
Ця директива, адресована Головнокомандувачу військами Південно-Західного напрямку й командувачам з'єднань, що входили в це угруповання, запустила масову депортацію німецького населення півдня України за етнічною ознакою. Зокрема близько 60 тисяч німців Криму було депортовано в Орджонікідзевський край. А через день після появи цієї директиви почалося примусове переміщення менонітів, які проживали на західному березі Дніпра в Запоріжжі.

Меноніти. Одна з релігійних протестантських громад. З'явилися на території російської імперії у XVIII ст., оскільки царський уряд гарантував свободу віросповідання, звільнення від військової повинності та надання земельного наділу для родини переселенця.

За пропозицією НКВС СРСР 31 серпня було ухвалено постанову політбюро ЦК ВКП(б) «Про німців, які проживають на території Української РСР». Згідно з цим документом, тоді мала відбуватися тотальна депортація німців із тої частини республіки, яка ще не була під німецькою окупацією.

Корейські діти біля пам'ятника Леніну, Узбекистан, 1930-ті роки.
Фото: Max Penson.

Сарата, школа Вернера. Останній випуск 1939–1940 років.
Фото: Dietrich Fiess. Sarata 1822–1940.

Українські архіви: знищення і повторення – рашисти і комуністи

Останні декілька днів ми всі ще не можемо оговтатися від звістки про варварський підрив рашистами Каховської ГЕС. На думку відразу спадає аналогічний злочин комуністів, вчинений у серпні 1941 року. Тоді вони навмисно підрвали Дніпровську ГЕС поблизу Запоріжжя. Але це не одиничні повтори нинішніми росіянами "традицій" своїх дідів-чечиків щодо геноциду українців та України. Сьогодні, у Міжнародний день архівів, хочу навести історичні паралелі щодо знищення архівних документів рашистами в ХХ столітті та комуністами в столітті ХХ.

Знищення архівів рашистами на окупованих територіях у 2014-2023 роках

Із 2014 року Україна втратила доступ до архівних документів, які залишилися на непідконтрольній їй території – Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим. Впевнений, що частину історичних документів росіяни знищили чи вивезли «гуманітарним конвоем». За розповідями українських військовополонених, їх утримували на порожніх стелажах у сховищах Архіву Управління СБУ в Донецькій області.

Знищення архівів та архівних документів рашисти продовжили з початком повномасштабної війни.

25 березня 2022 року стало чорним днем для Архіву Управління СБУ в Чернігівській області. Саме тоді дві рашистські ракети влучили в будівлю спецслужби. Під час пожежі згоріло понад 13 тисяч архівних справ на репресованих осіб, документи радянської спецслужби – накази, листування, особові та агентурні справи ХХ століття. Частина українців, на жаль, уже ніколи не зможе дізнатися правду про своїх родичів, які були репресовані комуністичним тоталітарним режимом.

У червні 2022 року окупаційна влада Херсону з Державного архіву Херсонської області спершу вкрала 15 коробок з документами, включаючи списки виборців, про вибори Президента України у 2019 році. А на початку листопада 2022 року російські окупанти викрали майже 1500 фондів та основні облікові документи, які вивезли у Крим. Це становить майже половину всіх документів, які зберігалися в Державному архіві Херсонської області.

В результаті активних бойових дій або під час тимчасової окупації постраждали також приміщення Державного архіву Харківської області, архівні установи в Миколаївській та Київській (Буча, Ірпін, Бородянка, Васильків, Іванків, Красятичі) областях. В робочих кімнатах працівників та в архівосховищах росіяни вкрали комп'ютери та сканери, забруднили коробки зі справами, вибили вікна, пошкодили системи опалення та електропостачання. На щастя, люди та документи у цих архівах не постраждали.

Рашисти також цілеспрямовано знищують приватні архіви, заздалегідь

створивши «розстрільні списки».

У Бучі під Києвом ракетами було знищено два будинки, у яких зберігали цінні документи про антирадянську діяльність. На початку березня 2022 року російські окупанти повністю зруйнували будинок сестри В'ячеслава Чорновола Валентини, у якому зберігався архів відомих політичних в'язнів та дисидентів Миколи Плахотнюка і В'ячеслава Чорновола.

Як повідомив журналіст і громадський діяч Богдан Плахотнюк, 28 лютого 2022 року сусіди помітили на будинку відому з початку війни мітку. А ще за кілька днів будинок знищили. Загалом частково знищено архів Героя України В'ячеслава Чорновола: всю бібліотеку дисидента та понад 60 повних комплектів десяти томів його творів.

Тоді ж рашисти прицільним ударом поруйнували будинок шестидесятирічної Любові Панченко. Під час бойових дій російський снаряд поцілів у хлівець і вибив двері та вікна оселі мисткині. Тривале голодування та пережиті події позначилися на здоров'ї жінки. 30 квітня вона померла. На щастя, мисткиня встигла передати свій творчий спадок до Музею шістдесятництва (Київ) і її роботи збережені (детальніше про мисткиню, яка змогла пережити КГБ, але яку вбив рашизм, всі охочі можуть переглянути у фотодокументальній виставці «Комунізм=Рашизм» в онлайн-форматі на сайті Архіву національної пам'яті).

Про стан архівістів, архівних документів та приміщень на досі окупованих територіях достеменно не відомо.

Знищення архівних документів комуністичним тоталітарним режимом в ХХ столітті

В ХХ столітті комуністи теж активно руйнували архівні документи. Наприклад, влада намагалась знищити будь-яку інформацію про злочин Голодомору-Геноциду в Україні 1932 – 1933 років. У 1934 році надійшло розпорядження: всі книги ЗАГС про реєстрацію смертей за 1932 – 1933 рр. вислати у спеціальні частини (у яких більшість із них було знищено). А на початку німецько-радянської війни радянська влада ліквідувала частину документів київських архівів. Серед них – статистика населення України в період Голодомору.

Документи і матеріали Всесоюзного перепису населення 1937 року планували опублікувати у 110 томах. Але оскільки вони підтверджували реальну демографічну кризу в Україні через Голодомор-Геноцид, то були знищені майже повністю... А всі збережені архівні документи вмістилися в одному невеликому томі, виданому вже в 1990 році.

Один з елементів збіднення архівних фондів в Україні – це розподіл архівних документів між різними архівними установами. Показовим прикладом таких дій було створення в першій

половині 1941 року Центрального державного літературного архіву (нині – Російський державний архів літератури та мистецтва) у Москві. В результаті з українських архівів до столиці СРСР були назавжди переміщені документи родичів Миколи Гоголя, Бориса та Марії Грінченків, низки видавництв у Києві та Харкові, черкаського кооперативного видавництва товариства «Сіач», яке зберігало листи Панаса Мирного (Рудченка), Миколи Вороного та інших.

Ще одним прикладом варварського захоплення архівних документів стало скасування поняття «Державний архівний фонд республіки» в 1941 році. Відтоді центральні архіви УРСР були визначені лише як сховища для зберігання документів Державного архівного фонду СРСР нижчого (порівняно з загальносоюзними), тобто, регіонального значення. Такий підхід дав можливість центральним органам на свій розсуд визначати статус архівних фондів та установу їхнього зберігання.

Ще гірша ситуація з крадіжками історичних документів у військових архівах

Нині українці не можуть повноцінно дослідити військову історію України ХХ століття. В нас не залишилося жодного архіву жодного військового з'єднання фактично до кінця розпаду СРСР.

Суперечки за право володіти військовими архівами точилися між УСРР (а точніше, українськими архівістами) і РСФРР від 1919 року, коли Російська Федерація поставила вимогу про вивезення військових архівів з України. Попри те, що Радянська Росія не визнавала себе спадкоємцею Російської імперії, право власності на архіви царської армії вона заявила безапеляційно.

Маріонетковий уряд УСРР не висловив заперечень і передав військові архіви до Військово-вченого архіву Центрархіву РСФРР, незважаючи на протести українських військових істориків та архівістів. Відтак вивезення архівних документів до Росії здійснювали навіть без формального повідомлення уряду України.

Саме таким чином у 1934 році комуністи вивезли з Центрального Чорноморського архіву в Миколаєві до Ленінграда 500 пудів архівних документів з історії Чорноморського флоту та портів

Чорного моря, суднобудування, міст і селищ Причорноморського регіону Півдня України. Тоді ж вивезли адміністративні архіви УНР – архів Всеукраїнської надзвичайної комісії та Київської губернської надзвичайної комісії.

Не змінилася ситуація і після Другої світової війни. У 1948 році окремим наказом Міністра збройних сил СРСР було підтверджено, що документальні матеріали всіх військових частин, в т. ч. і військових комісаріатів, після закінчення встановлених термінів зберігання на місцях, підлягають передачі до архіву відповідного штабу, військового округу, флоту або Центрального архіву збройних сил.

До республіканських, крайових та обласних державних архівів ці матеріали не надходили. Основну частину документів військових установ з держархівів УРСР перевезли до військових архівів Міністерства оборони СРСР. Вилучення та забирання історичних документів тривало до остаточного розпаду Радянського Союзу. Саме тоді до Росії були вивезені архіви внутрішніх військ НКВД-МГБ та документи щодо діяльності військових госпіталів періоду німецько-радянської війни.

Загалом із 1945 до 1991 року до центральних російських архівів військового профілю з українських архівів було передано понад три тисячі фондів загальною кількістю до 73 тисяч справ, що становило половину загального обсягу переданих фондів. Найбільше військових фондів було передано із державних архівів Київської та Харківської областей, адже там розміщувалися штаби відповідних військових округів, а це – понад 1500 фондів.

Знищення історичних документів в архівах спецслужб

Документи радянських спецслужб часто ставали заручниками політичних ігор під час зміни влади.

Перше знищення документів відбулося після смерті Сталіна. У 1954 – 1955 рр., за вказівкою керівників ЦК КПРС, КГБ знищив документи на понад 6 мільйонів радянських громадян. Тоді ж був підготовлений наказ КГБ, в якому було запроваджено норму тимчасового зберігання частини матеріалів, після чого вони підлягали знищенню. Так були ліквідовані архіви органів

держбезпеки районного та міського рівнів.

Наступну велику чистку зробив Хрущов. Саме в його період були знищені значні обсяги документів про сталінські репресії. Це все робили з «благородною метою» – «остаточно позбутися компрометуючих матеріалів на чесних радянських громадян, здобутих шляхом фальсифікації і незаконних методів ведення слідства». Тоді ж співробітники спецслужби знищили справи-формуляри, заведені на кожне західноукраїнське село, в яких поіменно перераховані місцеві мешканці – репресовані, виселені, підозрювані у сприянні боротьбі УПА, їхній соціальний стан, політичні погляди, рід занять. А у Казахстані чекісти знищили архівні справи на депортованих з Криму у травні 1944 року. Сьогодні збереглися тільки картки на окремих осіб.

Остання велика чистка архівів відбулася напередодні розпаду Радянського Союзу в 1990 році. Вона була спровокована «оксамитовими» революціями в Східній Європі, в результаті яких до рук нової демократичної влади потрапили значні масиви документів тоталітарних спецслужб. З формулюванням «не становить практичної, історичної або культурної цінності» чекісти їх знищили.

Наприклад, особові та робочі справи агентури, утримувачів явочних та конспіративних квартир та картотеку до такого масиву документів. Також чекісти спалили понад 200 томів спецсправи «Блок», яка починалася арештованою колядою 1972 року і тривала п'ятнадцять років. До сьогодні майже не збереглися документи П'ятого Управління КГБ УРСР (відповідального за боротьбу з «ідеологічними диверсіями», тобто з радянськими дисидентами), агентурні та оперативно-розшукові справи на керівників українського визвольного руху, оригінали та рецензії художніх творів.

Проте чекістам не вдалося все знищити. Випадково збереглася насичена унікальною інформацією справа-формуляр на Олександра Довженка. Справа закінчується висновком одного зі співробітників: «... знищити, як таку, що не становить історичної та культурної цінності». Та цей висновок не був затверджений його безпосереднім начальником, а на місці підпису «старшого оперуповноваженого» керівник виправив його посаду на «старший оперідіот».

Рашисти продовжують тотальне знищення українців. Нині ЗСУ та всі українці творять нову історію. Але без архівів написати правдиву історію України – неможливо. Це прекрасно розуміють росіяни. Тому вже сотню років знищують як самих українців, так і нашу ідентичність – архівні документи.

Ігор КУЛИК,
директор Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті
«Українська правда» –
«Історична правда», 09.06.2023.
Prvda.com.ua

МОСКВА УЛИЦА ДВАДЦАТЬ ПЯТОГО ОКТЯБРЯ ПЯТНАДЦАТЬ
ЦЕНТРАРХИВ СССР МАКСАКОВУ

ПРИМИТЕ МЕРЫ КОМАНДИРОВАНИЕМ МОСКОВСКОГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯ ЛЕНИНГРАД БЫЯС-
НЕНИИ ПРИБЫТИЯ ТУДА ОДИННАДЦАТИ ВАГОНОВ МАТЕРИАЛОВ ЧЕРНОМОРСКОГО АРХИВА ОТПРА-
ВЛЕННЫХ ИЗ НИКОЛАЕВА ПЕРВОГО МАЯ ПЯТЬ ДВАДЦАТЬ ПЯТОГО ШЕСТЬ И ПРОВЕРКЕ
СОСТОЯНИЯ МАТЕРИАЛОВ.

МЕРЫ ОХРАНЫ ПУТИ НЕ ОБЕСПЕЧЕНЫ УПАКОВКА НЕУДОБЛЕЯТЕЛЬНАЯ, ОТПРАВКА
БЕЗ АКТОВ И ОПИСЕЙ.

БАЖНОСТЬ МАТЕРИАЛОВ ОБЯЗЫВАЕТ ПРИНЯТИЮ МЕР

НИКИСТАРХИВ КАТКОВ

Из г. Николаева ул. Шевченко № 64
Николаевский Государственный Исторический Архив
6/VI-1934 р.
№ 371

Телеграма директора Миколаївського державного історичного архіву
С. Каткова до Центрального архівного управління СРСР з проханням
перевірити прибуття до Ленінграда 11 вагонів із документами
Чорноморського центрального військово-морського архіву.
6 червня 1934 р.

Як Росія віками знищувала і продовжує знищувати народи

8 Постановою передбачалося: німців, які перебувають на обліку як антирадянський елемент, заарештувати; іншу частину працездатного чоловічого населення віком від 16 до 60 років мобілізувати в будівельні батальйони та передати НКВС для використання у східних областях СРСР. Згідно з розпорядженням відділу спецпереселень НКВС СРСР від 2 жовтня 1941 року, 53 566 осіб із Запорізької, 36 205 зі Сталінської (нині – Донецької) та 12 807 осіб із Ворошиловградської (нині – Луганської) областей планували відправити в Казахську РСР.

В Алтайський край влада збиралася переселити 6 000 осіб з Одеської області та 3 200 осіб – із Дніпропетровської області.

Активні бойові дії Другої світової війни на якийсь час зупинили депортації етнічних німців. Нова хвиля переселень зі «звільнених» радянською армією територій України здійнялася в 1944 році. Разом із комуністичною владою повернулися й органи НКВС, які відновили арешти етнічних німців, які за німецької окупації отримали статус «фольксдойче» (з нім. Volksdeutsche).

28 грудня 1943 року народний комісар НКВС СРСР Лаврентій Берія повідомив Сталіну про те, що в Києві вже виявлено 184 особи, які отримали статус «фольксдойче». У відповідь той наказав усіх заарештувати, утримувати у спеціальних концтаборах і використовувати для робіт. Виконуючи цю вказівку, Берія 7 січня 1944 року підписав наказ НКВС № 20/6 про арешт на території України громадян із відповідним статусом. За рішеннями Особливої наради НКВС СРСР, осіб, зарахованих до категорії «фольксдойче», відправили в місця ув'язнення та заслання на строк від 5 років і більше, а членів їхніх сімей – у спецпоселення.

Від депортаційної політики Союзу потерпіли сотні тисяч етнічних німців, які мешкали на території України. Їх вивозили до Середньої Азії та Сибіру. Чоловіків від 16 до 60 років і жінок від 17 до 55 років мобілізували до трудових армій у робочі колони та спецпоселення НКВС. Кожен третій із них помер від голоду й непосильної праці. Режим спецпоселень було скасовано у 1955 році, а адміністративну заборону на повернення в Україну – аж через 30 років – 9 січня 1974 року.

Депортації чеченців

Параноїдальні підозри населення в колаборації та постійний пошук «ворогів народу» і «нацистських поплічників» призвели до того, що в лютому 1944 року співробітники НКВС за вісім днів насильно переселили з території Союзу близько 400 тисяч чеченців. Проведення операції у такий термін обгрунтовувалося тим, що в перші три дні примусове виселення буде проведено в передгірних районах та частково в гірських селах із населенням понад 300 тисяч осіб, а потім буде продовжене у високогірних населених пунктах, в яких проживало близько 150 тисяч осіб.

Їх звинуватили в масовій співпраці з німецькими загарбниками, хоча німці окупували лише район на крайньому

північному заході республіки. Цей факт підтверджено й у працях видатного чеченського політолога Абдурахмана Авторханова, який підкреслив, що під час військових дій на Кавказі в 1942 – 1944 роках територія Чечено-Інгушетії окупованою не була. На його думку, головні причини переслідування та знищення горців є такими:

– чеченці й інші горці Кавказу постійно боролися за свою незалежність, а отже, не визнавали деспотичну систему радянського колоніального режиму;

– бажання Москви зробити Кавказ тилом радянської метрополії та уникнути впливу колективного Заходу на країни кавказького регіону;

– прагнення зробити Кавказ надійним плацдармом для майбутньої експансії Туреччини, Ірану, Пакистану та Індії.

Документальне підтвердження наслідків депортації чеченців та інгушів можна знайти в Записці НКВС СРСР № 145/Б до Державного Комітету Оборони (ДКО) про ліквідацію Чечено-Інгуської АРСР і адміністративній устрій її території від 26 лютого 1944 року. Там вказано, що у зв'язку з виселенням чеченців та інгушів необхідно скасувати автономію Чечено-Інгуської АРСР. Водночас у Дагестанську АРСР передано її чотири райони, а на решті території утворена Грозненська область. Водночас місцеве населення вислали до Середньої Азії та Казахстану «за пособництво фашистським окупантам».

Сам процес виселення в більшості районів (за винятком високогірних населених пунктів) розпочався 23 лютого 1944 року о 5:00 ранку. Було відправлено 180 ешелонів із 493 269 переселенцями. В архівних документах знайдено звіт від 18 березня 1944 року, де вказано, що було підготовлено 194 ешелони для депортації чеченців, інгушів та балкарців (із розрахунку на 521 247 осіб). Дорогою до пунктів призначення, яка іноді тривала більше 20 днів, народилося 56 немовлят, померло 1272 людини. До лікувальних установ направлено 285 хворих. За ходом виселення чеченців та інгушів стежив особисто Сталін. На його ім'я Берія послав секретні телеграми, зокрема, 1 березня 1944 року він доповів про успішне завершення примусового переселення більше ніж 400 000 осіб.

Про ці трагічні події збереглися свідчення очевидців. Ось що згадує

Залва Мусаєва, вислана із села Старі Атаги Чечено-Інгушської АРСР (переклад із рос.):

– Усіх зібрали, почали вивозити з села. До нас прийшли троє військових і запитали, чи є дорослі. Я сказала, що чекаю маму і брата, вони працюють у Грозному на військовому заводі. Військові сказали, що їх не варто чекати, вони не прийдуть, і почали мені допомагати збирати дещо, запропонували взяти з собою продукти, теплі речі. Із продуктів виявилось кукурудзяне борошно, з теплих речей – мамине пальто і стара батькова куфайка. Я наполягла і взяла швейну машину Zinger, вона допомогла вижити в Казахстані. Приїхали на підводі (запряжений кіньми або волами віз. – ред.) до Грозного. Я так сподівалася тут зустріти своїх – маму, брата. По 10-15 сімей саджали в товарний вагон, а в кожній чеченській родині було по 6-7 дітей...

Друга поправка, ухвалена пленарною асамблеєю Європарламенту 26 лютого 2004 року, стверджує, що на основі IV Гаазької конвенції 1907 року та Конвенції про запобігання злочину геноциду 1948 року депортація всього чеченського народу – акт геноциду.

Депортація кримли

Основне населення Кримського півострова, кримли, також зазнало масових депортацій радянською владою. Компартия, мовляв, мала на це такі підстави:

– дезертирство кримли з радянської армії,

– колабораціонізм із нацистською окупаційною владою Криму в 1941–1944 роках,

– військова служба в підрозділах, що співпрацювали з німецькою армією під час німецько-радянської війни.

Однак варто зазначити, що багато представників кримськотатарського народу воювали проти німців у складі радянської армії. Були й такі, кому вручали державні нагороди СРСР, наприклад, льотчику Амет-Хану Султану двічі присвоєно звання Героя радянського союзу. Тому звинувачення радянської влади щодо цілковитої вини кримських татар у дезертирстві і колабораціонізмі – неправдиві й маніпулятивні.

Мустафа Джемілев, провідник кримськотатарського народного руху й уповноважений Президента України у справах

Кримські татари сідають у товарні вагони, призначені для депортації.
Джерело фото: zmina.info.

кримськотатарського народу, стверджував, що існує вічна непримиренність між кримськими татарами й радянською (російською) владою, для якої Друга світова війна стала приводом для остаточного «очищення» Криму від його корінного народу.

Уже 11 травня 1944 року було прийнято рішення про виселення кримських татар в Узбецьку РСР. Документально його зафіксовано в постанові № 5859 Державного комітету оборони СРСР. До реалізації цього плану радянська влада підготувалася дуже ретельно. Крім ідеологічного обгрунтування залучила величезний силовий ресурс: у Крим прибуло 5 000 оперативних працівників НКВС та НКДБ СРСР, водночас до таємної операції залучили 20 000 бійців та офіцерів внутрішніх військ НКВС. За іншими джерелами, співробітників НКВС та інших силовиків, які забезпечували депортацію, було до 32 000 осіб.

Насильницьке виселення кримських татар розпочалося 18 травня 1944 року, а в деяких населених пунктах півострова – ввечері 17 травня. Історик Олександр Пагіря наводить такі свідчення очевидця Ділявера Еннанова:

– Раптом серед ночі сильний гуркіт у двері. Прокинувшись, я побачив, як заспаний матері офіцер сердитим голосом щось читав на папері. Поряд із ним стояло двоє солдатів. Офіцер поспішав. Повідомили, що на збори є 10 хв. <...> Нас вивели з дому в двір. Під дощем в оточенні солдат внутрішніх військ сиділи зі своїм скарбом наші сусіди, також кримські татари. Разом із ними ми просиділи до світанку. [Військові] підігнали машини й нас відвезли на кінець міста, до залізничної станції. <...> Пам'ятаю, нас посадили в подвійний вагон № 44. Сльози, стогін, крики – і поїзд рухається з місця. Коли перетинали кордон Криму, всі, хто був в ешелоні, заспівали якусь пісню. Співали й плакали, оглядалися назад.

Берія доповів Сталіну та Молотову про початок операції з депортації кримських татар 18 травня 1944 року. І вже цього ж дня до примусового переселення підготували 90 000 осіб, а 48 000 із них в ешелонах відправили на схід. Наступного дня з території всього півострова зібрали 165 000 осіб «спецконтингенту» і 136 412 із них депортували, – зазначає історик Олександр Пагіря.

20 травня 1944 року заступник

наркома внутрішніх справ СРСР Іван Серов та заступник наркома держбезпеки СРСР Богдан Кубулов у звіті вищому партійно-державному керівництву підбили підсумки проведеної триденної операції: депортація кримських татар була завершена о 16.00, за її результатами було переселено 180 000 осіб – каральні органи відправили з півострова понад 70 залізничних ешелонів, у кожному з яких було по 50 вагонів, ущерть заповнених переселенцями.

Щодо кількості депортованих осіб статистика різнилася, але це щонайменше 200 000 осіб. Так, за даними Укрінформу, з Криму депортовано 200 000 кримли. Із них 183 000 – вислано у загальне спецпоселення, 6000 – у табори управління резервів, 6000 – до ГУЛАГу, 5000 так званого спецконтингенту – на Московський вугільний трест. Згідно з даними Національного руху кримських татар, ця цифра може бути вдвічі більшою – 423 100 осіб.

Совети заборонили кримли повертатися у Крим: у 1948 році радянська влада оголосила їх «довічними» переселенцями. Кримські татари все ж намагалися повернутися, влаштували демонстрації в 1950–1960-х роках у Москві, проте заборона на повернення діяла аж до 1989 року.

Після окупації в 2014 році кримськотатарський народ знову переживає репресії. Російські силовики та співробітники ФСБ проводять постійні обшуки, називають кримських татар мусульманськими терористами, переслідують, залякують, розправляються з активістами. Кримли потрапляють за ґрати, а інколи й безслідно зникають за оприлюднене несхвалення окупаційного режиму.

Російська окупаційна влада ретельно конструє потрібні їй наративи, намагаючись стерти колективну пам'ять, зокрема про три пережиті окупації Криму (перша – ще в 1783 році, коли Російська імперія анексувала Кримський ханат) та дві хвилі депортацій. Заборонила вона і традиційне вшанування роковин сталінських депортацій кримських татар.

Безумовно: масове примусове виселення цілого етносу й подальша неможливість повернення вцілілих на свої рідні землі – геноцид кримськотатарського народу, ініційований і втілений радянською владою.

Як Росія віками знищувала і продовжує знищувати народи

10 Сучасні депортації українців

Історія мала би спонукати людство робити висновки. Сучасні дослідники розглядали депортації як архаїзм, як один із репресивних механізмів тоталітарних режимів, що ніколи не повторяться. Однак політика Російської Федерації, особливо в часи правління Путіна, засвідчує протилежне.

Депортація цивільного населення України з тимчасово окупованих територій та насильницька їх інтеграція в Росію – це спланована політика країни-агресора.

«Евакуаційний потяг» з міста Луганськ до російського міста Гуково.

Про перші випадки таких депортацій стало відомо ще до 24 лютого 2022 року: на окупованих територіях Донеччини – так званих Донецькій і Луганській Народних Республіках (Д/ЛНР) російська влада організувала «евакуаційні потяги», в яких українців вивозили на територію РФ. Так, тільки 19 лютого 2022 року було депортовано понад 13 000 осіб. Потяг попрямував від міста Луганськ до міста Гуково (Ростовська область РФ). За російськими даними, станом на 21 лютого 2022 року на територію РФ із псевдореспублік на сході України областей вивезли понад 60 000 українців.

Для розміщення депортованих з України осіб на території РФ створили так звані пункти тимчасового розміщення (ПТР). Фактично – табори, де утримують українців, оскільки повернутися на територію, підконтрольну Україні, в них немає ніякої можливості. У цьому процесі бере участь і російська православна церква (РПЦ), яка створює такі пункти за патронатом відділу благодійності й соціального служіння РПЦ на території монастирів, благодійних установ і церковних дитячих будинків, маскуючи це як допомогу «православному братньому» народу в порятунку від повномасштабної війни. Так, наприклад, на офіційному сайті РПЦ розміщено інформацію про штаб церковної допомоги «біженцям» у Москві, де в період із березня по грудень 2022 року зареєстрували понад 29 000 осіб.

Також у публікації відділу церковної благодійності й соціального служіння РПЦ від 28 лютого 2022 року згадано про спортивно-оздоровчий комплекс «Ромашка», розташований у Неклинівському районі Ростовської області. Зокрема, йдеться про візит митрополита

Ростовського Меркурія до цього закладу, про 500 дітей, які перебувають там як «евакуйовані» з двох шкіл-інтернатів та соціально-реабілітаційного центру Донеччини.

Наразі точну кількість депортованих українців не встановлено, проте, за різними даними, це від 2,5 млн до 4,5 млн осіб. 16 січня 2023 року у столичному Медіацентрі Україна-Українформ презентували аналітичний звіт Коаліції «Україна. П'ята ранку», в якому озвучили потенційну кількість українців, що потерпіли від російської депортації – від 2,8 до 4,7 млн людей.

Українські діти теж, на жаль, страждають від злочинів

російських дітей і підлітків віком від 8 до 18 років. Уже в кінці березня 2022 року повнолітніх юнаків почали мобілізувати, щоб вони воювали в Україні, зокрема на Слобожанщині.

Варто наголосити, що фактично всім дітям, які перебувають на територіях, окупованих російським агресором, загрожує депортація. Відомо, що загарбники примусово вивозили дітей, відібравши їх у батьків. Саме такою є історія багатодітного батька Євгенія Межевого з Маріуполя. Після окупації міста російські військові проводили «чистки» місцевого населення. Так чоловік потрапив до сумнозвісної Оленівської колонії на Донеччині, а його дітей – сина Матвія та доньку Святославу й Олександру – спочатку привезли в дитбудинок у Донецьку, а потім депортували в Московську область, у дитячий санаторій «Поляни».

За допомогою волонтерів Євгену вдалося добратися до столиці РФ і забрати дітей, він ледь встигнув запобігти їхньому незаконному всиновленню. Зараз сім'я живе у Латвії, але це один із небагатьох випадків, коли дітей вдалося врятувати, хоча в російському полоні все ще перебуває бабуся. Більшість депортованих дітей, навіть тих, хто мають батьків, росіяни досі утримують, дізналися місце перебування юних українців, а тим паче повернути їх на батьківщину – вкрай складно.

Та що казати про дітей, якщо навіть дорослим складно вберегтися від примусових переселень, а особливо прихованих. «Ми вже змирилися, що нас везуть на Далекий Схід», – згадує Анна (прізвище не вказано з міркувань безпеки), жителька Маріуполя, яка змушена була рятуватися зі своїми рідними з міста, яке російські військові прицьплено стирали з землі. Аудіорозмову з жінкою нам передала команда PR Army, яка збирала подібні факти російських злочинів для свого архіву.

З Анною була 70-річна матір, яка погано пересувалася через перелом, та 27-семирічний син із інвалідністю (розлад аутоімунного спектру), контужений вибуховою хвилею під час одного з обстрілів, коли виходив по воду. Ситуація в їхньому рідному місті ставала критичною, тож необхідно було вибиратися. Вони вийшли з Маріуполя пішки 4 квітня 2022 року – майже без речей, грошей, але, на щастя, з документами.

За словами Анни, на одному з імпровізованих ворожих укріплень військовий «деенерівець» сказав їм, що в Мангуші, що приблизно за 20 км від Маріуполя, вони зможуть піти куди завгодно – як в Україну, так і в Росію. Але родина вирішила піти в Мелекіно, адже Мангуш був по іншу сторону від них і дійти до нього самотужки, без авто, вони б не змогли. Анні зі своїми рідними вдалося дістатися пункту призначення. Жінка розповідає, що їй потрібна була термінова медична допомога, тому вони погодилися поїхати на територію РФ, як їм обіцяли, без фільтрації. Ось що пригадує жінка, коли з Мелекіно їх уже привезли у Володарське на Донеччині:

– Підїхало вісім великих

автобусів, на 50 людей кожен. Ми запитали водія, звідки вони, він відповів: «Ми з Хакасії». І працювали волонтери – не з місцевих жителів, а приїжджі. Вони були у червоних таких футболках, на яких було написано «Единая Россия». Усі волонтери – і в Таганрозі, і в Тихвині (російські міста. – ред.), куди нас привезли в наступний табір, скрізь волонтери були від «Единой России». Вони розпроділяли людей, на питання відповідали. <...> У кожному автобусі був автоматчик – людина в камуфляжі з автоматом і два водії. Сказали, що нас повезуть в Новоазовськ (територія окупованої нині Донеччини. – ред.), що будемо там за дві години. Насправді ми їхали дванадцять годин. Ми поїхали з вимкненими фарами, якимись полями.

Жінка додає, що до Таганрогу доїхали щонайменше 700 – 800 людей (із них 200 дітей) із Маріуполя. Куди їх везуть – ніхто їм не говорив. Анна підкреслює, що все їхнє переміщення виглядало заздалегідь і добре сплановим, і попри те, що під час цього тривалого й виснажливого переміщення з нелюдським ставленням (їм не надавали меддопомогу, води тощо), росіяни використали їх у своїх цілях:

– Ми стали виходити з поїзда, ця вся зустріч була організована і її потім показували по російському телебаченню. Сюжет був такий, що ось, мовляв, маріупольці, які вирвалися з лап нацистів, ми наших людей зустрінемо, обігріємо, нагодусьмо, дамо видихнути, закриємо всі їхні потреби.

Анна додає, що на такий «теплій прийом» дехто, на жаль, купився, адже люди були залякані, емоційно та фізично виснажені. Інформаційна дезорієнтація теж грала не на їхню користь – мобільного зв'язку не було ані в Маріуполі, коли вони евакуйовувалися, ані на території країни-агресора. Низка цих обставин робила українців піддатливими до маніпуляцій ворога.

Із Росії Анна з родиною хотіла виїхати у Фінляндію. Зрештою, їм вдалося виїхати в Естонію.

Задokumentовано факти примусового вивезення з окупованих Росією територій і дітей-сиріт, і тих, хто позбавлений батьківського піклування. Історії очевидців збирає, зокрема, команда проекту Where are our people, що досліджує сучасні депортації українців. Показовою і трагічною є історія Володимира з Херсона, який був директором «Центру соціально-психологічної реабілітації дітей». Після окупації міста російськими військами чоловік узяв під опіку 50 дітей-сиріт віком від 4 до 15 років. Поряд із дитбудинком регулярно пролітали ворожі ракети та снаряди.

Діти могли гуляти у дворі не більше п'ятнадцяти хвилин, Володимир просив їх не виходити з будівлі, а вихователям дитбудинку навіть доводилося ховати всіх підпопечених, бо окупанти полювали за ними, щоб вивезти до Росії. Володимир охороняв сиріт місяцями, поки в черговий раз російські солдати не забрали документи, адже не змогли знайти вихованців. Перебувати надалі в дитбудинку стало небезпечно, тож Володимир перевів дітей у будівлю церкви, де їм довелось спати на матрацах. На жаль, згодом

російські військові таки знайшли їх і забрали. Сиріт депортували спочатку до окупованого Криму, а потім до російського міста Анапа (Краснодарський край, РФ). Після довготривалих переговорів і надзвичайних зусиль української влади Росія погодилася повернути дітей через Грузію в Україну в безпечну зону.

Росіяни провадять активну ідеологічну і пропагандистську обробку депортованих дітей. Зокрема створюють спеціальні табори для дітей, облаштовуючи їх для нібито «адаптації і допомоги у боротьбі з посттравматичним синдромом».

Українських дітей примусово милітаризують, змушують писати листи та малювати листівки російським військовим, які бомблять територію їхньої батьківщини.

Такі дії російських окупантів щодо українських дітей є порушенням низки статей Женевської конвенції (стаття 3, 17, 55 та ін.) та Додаткового протоколу до неї (стаття 51, 78), статті 21 Конвенції ООН про права дитини, статті 283 Сімейного кодексу України, що дає підстави стверджувати: сучасна Росія є державою-терористом.

Російська Федерація скоює злочини проти людяності не вперше. Вона свідомо повторює й масштабує масові репресії, що вчиняв Союз, правонаступницею якого вона стала. Тоді, в часи комуністичної диктатури, було депортовано близько 6 млн осіб. Росія ж усього від 24 лютого 2022 року по травень 2023 року депортувала щонайменше 2,8 млн українців – і це тільки дані, отримані з відкритих джерел. Ймовірно, ще чимало жажливих фактів ми дізнаємося після перемоги, адже країна-терорист десятки років практикувала у замінні слідів своїх злочинів. Наразі чимало депортованих українців або не мають змоги розповісти про пережите, або бояться це робити, відчуваючи загрозу своєму життю чи життю близьких.

Цілі Росії давно відомі – знищити український народ і стерти його історію. Однак більш як рік повномасштабної війни переконливо свідчить про те, що Росії, на відміну від Радянського Союзу, не вдасться уникнути відповідальності за свої злочини. Уже зафіксовані факти російських злодіянь і, які Україні ще доведеться відкрити, будуть неспростовною базою для того, щоб притягнути винних до відповідальності. Зрештою, Україну підтримує так багато демократичних країн, що Росії не вдасться провезти трюк СРСР і завуалювати такі масштабні злочини проти людства.

Так, наприклад, Міжнародний кримінальний суд 16 березня 2023 року вже видав ордер на арешт Путіна й уповноваженої з прав дітей Марії Львової-Белової, адже саме вони віддавали накази про примусову депортацію українців, нелегальне вивезення дітей та їх всиновлення російськими сім'ями. Саме визнання міжнародною інституцією дії російської влади злочинними проти людства може стати першим кроком на шляху до покарання Росії за століття депортації.

Іван Рашевський: художник, скульптор, музейник

Є в нашому древньому Чернігові місцини, які сміливо можна асоціювати з певною видатною особою. Сьогодні героєм нашої рубрики стане відомий художник, скульптор, критик і діяч музейної справи – Іван Рашевський (1849 – 1921). Саме з ним пов'язана історія «Швейцарівки» та «Рашевщини».

Достойний нащадок славного роду

За легендою, рід Рашевських мав тюркське коріння і розпочався від людини на прізвище Малік, що свідчить про те, що засновник роду був турецького або татарського походження. Родина осіла на Чернігівщині і мала маєток у селі Осняки Чернігівського повіту (нині у складі Ріпкинської територіальної громади Чернігівського району).

Батько Івана Рашевського, Григорій Осипович, народився в Осняках у 1806 році, закінчив Петербурзький кадетський корпус, зробив військову кар'єру в царській армії. Його життя закінчилося в рідному маєтку в Осняках у 1889 році.

Мати художника, Юліана Іванівна Трипільська, котра була родичкою чернігівського губернского предводителя дворянства Бороздіна, померла у доволі молодому віці (36 років). Це була освічена жінка, яка любила французьку мову та літературу. Окрім сина Івана, вони мали з Григорієм Рашевським ще трьох дочок. Ганна була викладачкою в гімназії. Олександра в майбутньому стала дружиною відомого статистика та економіста Василя Варзара, котрий багато років плідно працював у Чернігові.

Сам Іван Григорович Рашевський народився 1849 року в місті Чугуєві Зміївського повіту Харківської губернії (нині – Харківська область), де на той час проходив службу його батько. Інтерес до малювання у Івана виник ще в дитячому віці, і саме у Чугуєві майбутній художник познайомився з іншим видатним митцем – Іллею Юхимовичем Репіним, з яким усе життя підтримував дружні стосунки і гостинно приймав у своєму маєтку в Осняках. Після смерті матері в 1861 році родина проживала в Сімферополі, Одесі, а через деякий час повернулася на Чернігівщину.

Правник та

громадський діяч

У 1869 році Рашевський отримав атестат зрілості в Чернігівській гімназії та вступає на юридичний факультет Київського університету Святого Володимира, який успішно закінчує в 1873 році. Після здобуття юридичної освіти молодий Іван вирішує вдосконалювати навички образотворчого мистецтва і як вільний слухач вступає до Академії

мистецтв у Санкт-Петербурзі – тодішній столиці російської імперії. Його вчителем став відомий художник-пейзажист, академік Лев Феліксович Лагоріо. Під час навчання Рашевський відвідує Париж, проте 1875 року він чомусь полишив свої академічні студії та повернувся до Чернігова.

У нашому місті з 1876 по 1879 рік Рашевський обирався членом Чернігівської губернської земської управи, також працював мировим суддею. Спочатку він проживав на так званому Застриженні (територія за сучасним Красним мостом). Намагався влаштувати особисте життя: у 1877 році одружився з Ольгою Миколаївною Подольською, проте невдало; розпався і його другий шлюб із двоюрідною племінницею, піаністкою Тетяною Миколаївною Рашевською.

На рубежі 70–80-х років XIX століття в тодішній царській Росії відбувається піднесення революційного руху, відомого під загальною назвою «народництво». Симпатизувала народникам та брала участь в їхній діяльності значна частина тогочасної інтелігенції і так званих різночинців. Не був осторонь і Рашевський, котрий мав зв'язки з чернігівським революційним гуртком та за його завданням виїздив до Швейцарії на зустрічі з революціонерами-емігрантами. За це у 1879 році потрапив під слідство.

Творчий доробок Рашевського

У 1870 – 1880 роках творчою майстернею митця Рашевського став його маєток в Осняках. Натхненню художника сприяли велика бібліотека, фруктовий сад та більярдна з каміном. Саме в Осняках з-під пензля Івана Рашевського виходять такі картини, як «Німі свідки колишньої слави» (1870-ті роки), «По Десні» (1889), «Ставок» (1892), «Десна» (1892), «Селянська хата» (1900). Там же він створив і портретну галерею тогочасних «лідерів думок» – Василя Варзара, Михайла Коцюбинського, Миколи Вербицького-Антіоха та інших. Роботи митця експонувалися на виставках у Санкт-Петербурзі, Києві, Одесі тощо.

Крім створення картин, Рашевський також активно займався скульптурою, колекціонував репродукції та був запрошений

до колективу розписувачів новозбудованого Володимирського собору в Києві.

У 1892 році Іван Григорович оформив вітальне звернення чернігівців до Миколи Лисенка з нагоди 50-річчя композитора у вигляді листівки «Садок вишневи коло хати». У 1895 році став ілюстратором книги «Байки Глібова», 1897-му – оповідання Бориса Грінченка «Думи

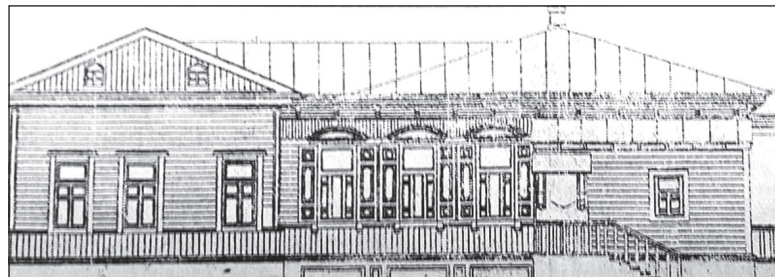
кобзарські» (паралельно з Григорієм Коваленком).

У 1908 році художник брав активну участь у підготовці святкування 1000-ліття літописного Чернігова. До цієї дати на київській фабриці ювеліра Йосипа Маршака були виготовлені срібні брелоки та жетони за ескізами Івана Григоровича. У дні святкування проводився аукціон і Рашевський виставив свої роботи, а зібрані кошти спрямували на допомогу знедоленим дітям. Також у приміщенні Реального училища була проведена виставка, де поряд з археологічною експозицією представили картини Івана Григоровича.

Тоді ж художник вирушив на відпочинок до Греції, і за результатами цієї подорожі створив картини «Константинополь – Софія», «Босфор», «На Чорному морі», «Тюрма Сократа», «Афіни – Парфенон».

Останні роки життя митця

У 1912 році Рашевський впритул зайнявся музейною справою, адже отримав призначення директором

Будинок Івана Рашевського

Музею українських старожитностей імені Василя Васильовича Тарновського в Чернігові. Там він упорядковував музейну спадщину та наполегливо працював над уже затвердженим проєктом пам'ятника Тарасу Шевченку. На жаль, за життя Рашевський не зміг довести роботу над пам'ятником Кобзарю до кінця – на заваді стали Перша світова війна, більшовицький переворот 1917 року та громадянська війна, що розпочалася слідом за ним.

Пошуки місця для натхнення привели Івана Григоровича до мальовничої місцевості «Швейцарівка» (зараз тут приватна забудова навколо струмка Чорторійка з правої сторони проспекту Миру в Чернігові). В урочищі на захід від «Швейцарівки»,

території очолюваного ним Музею українських старожитностей (зараз – зруйнована бомбардуванням росіян будівля обласної бібліотеки для юнацтва).

Земний шлях Івана Григоровича обірвався у ніч з 20 на 21 липня 1921 року, його було поховано на цвинтарі Вознесенської церкви (це перехрестя вулиць Молодого та Шевченка). Прикр, але Вознесенську церкву і цвинтар з могилою Рашевського та іншими похованнями було знищено під час відбудови Чернігова після закінчення Другої світової війни. Важка доля спіткала і творчий доробок митця: значна його частина була втрачена під час Другої світової війни, збереглося лише близько 40 робіт.

Відродження пам'яті про Івана Рашевського

Окрім втрачених поховання та частини творів, нащадки не надто сумлінно поставилися і до вищезгаданого будинку Рашевського.

Автор цієї статті, гортаючи енциклопедичний довідник «Чернігівщина», виданий 1990 року,

знайшов ось такий опис будинку художника: «Споруджений в кінці XIX століття в урочищі Чернігівська Швейцарівка, на північній околиці міста. Дерев'яний, одноповерховий, Г-подібний у плані. Фасади прикрашено листвами, пілястрами по кутах. Ажурне різьблення надає будові своєрідного вигляду. Зразок традиційної житлової забудови міста кінця XIX століття».

Проте нині від цього опису залишилися лише спогади і фотографії у колекціонерів. З початку 90-х історики виносили пропозиції про реставрацію та відновлення будинку Рашевського за адресою проспект Миру, 116. Ця споруда мала історичну та архітектурну цінність. Ішлося про створення музею та молодіжного культурологічного клубу-кафе «У Рашевського». Однак будинок виявився нікому не потрібним і стрімко занепадав з початку 2000-х років, тут знаходили прихисток бомжі та безпритульні тварини. Зараз на цьому місці тільки залишки фундаменту...

У 2016 році розпорядженням чернігівського міського голови Владислава Атрошенка на честь Івана Рашевського було перейменовано вулицю обласного центру. А кілька років тому, завдяки реалізації одного з проєктів міського бюджету участі, на території колишньої садиби художника з'явився мистецький сад імені Івана Рашевського з місцями для відпочинку, дитячим майданчиком та новими деревами.

На жаль, до відновлення будинку Івана Григоровича Рашевського справа так і не дійшла. Сподіваємося повернуться до цього питання вже після перемоги України у війні з російським агресором. Відновлена будівля могла б використовуватися як публічний мистецький простір і стати родзинкою не тільки цього мікрорайону, а й усього міста.

Андрій ПОДВЕРБНИЙ
Сайт міста Чернігова, «0462»,

Журнал «Сіверянський літопис»

Вийшов № 1 за 2023 рік Чернігівського історико-краєзнавчого журналу «Сіверянський літопис». Його вже понад 25 років редагує відомий журналіст, історик Сергій Павленко. Зміст номера за рубриками такий.

У глибокі віки

Мушар Ф. Українська історія другої половини XVI ст. в «Історії свого часу» Жака Огюста де Ту (продовження; з кн. 56–57).

Блакитний М. Нарис С. Баран-Бутовича «Людвисарські вироби XVII–XVIII ст. у Чернігівському державному музеї (гармати та дзвони)».

Історія міст і сіл

Шугалій О. Башти та баштоподібні споруди Чернігова давньоруського періоду.

Рига Д. Виробництво та продаж горілки, пива та вина у місті Чернігові у XIX – на початку XX ст.).

Курок О., Гриценко А., Крижанівський В., Чумаченко О. Глухівський інститут в 1917 – 1924 рр.: між дерусифікацією та українізацією.

Церковна старовина

Андреев Т. Проблема екуменізму в православній емігрантській пресі у роки «холодної війни» на сторінках «Вісника Російського студентського християнського руху» (1949 – 1961 рр.).

Новою документів

Мицик Ю., Тарасенко І. Із нових документів до історії Сіверщини XVII–XVIII ст. (частина 24).

Розвідки

Лиман С. Віденська система міжнародних відносин у творчості Василя Карловича Надлера (1840 – 1894).

Асадчев О. До 100-річчя з дня смерті видатного вченого-педіатра кінця XIX – початку XX ст. І. В. Троїцького.

Капралюк О. Галузеві друковані видання УРСР першої половини XX ст. для науково-інформаційного забезпечення сільськогосподарської галузі.

Літературознавчі студії

Гонно П. Мотиви злетів і падіння в Києво-Печерському патерику.

Блохіна В., Шуміло С. Графічні засоби виділення найбільш змістовних оповідей у Лаврентіївському літописі.

Дослідницькі нотатки

Величко В. Портрет Роксолани в колекції Галереї Уффіці (Флоренція, Італія).

Рецензії. Огляди. Анотації

Гордієнко Д. Рецензія: Magistra Vitae: Вілл Дюрант та Аріель Дюрант. Уроки історії.

Огляд історії людства як продукту людського досвіду / Пер. з англ. Г. Пшеничної. Харків: Віват, 2022.

Ювілеї

Шумило С., Шумило В. Анатолію Шацькому – 70 років.

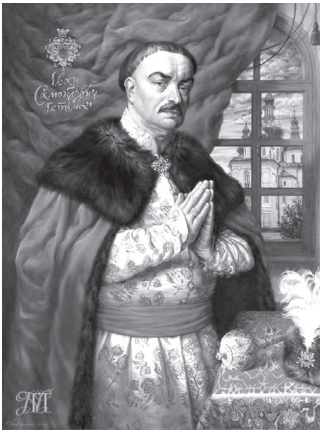
З журналом можна ознайомитися в бібліотеках або на його сайті:

<http://siver-litopis.cn.ua/.../>
Siver_litopis_01_2023.pdf

Батурин — гетьманська столиця

«Гетьман Іван Самойлович» Наталії Павлусенко

У 2022 році, на замовлення Національного заповідника «Гетьманська столиця» відома художниця Наталія Павлусенко написала портрет гетьмана Івана Самойловича. Упродовж багатьох років заповідник формує зібрання художніх творів козацько-гетьманської тематики. Популяризується історія Української козацької держави. Колекція заповідника нараховує більше 200 живописних творів, більше 60 графічних робіт та близько 20 скульптур.

Авторка художнього твору є відомою не тільки в Україні, але й за її межами. Наталія Павлусенко багато років працює у жанрі історичного портрету. Понад 13 років успішно створює живописну серію портретів «Герої козацької України».

Іван Самойлович (1620 – 1690) гетьманував 15 років. Його резиденція розміщувалася в місті Батурин, звідки він управляв Українською козацькою державою. Увійшов в історію як борець за об'єднання українських земель під єдиною булавою. Деякі його прижиттєві зображення збереглися і дійшли до нашого часу. За ними ми можемо реконструювати зовнішність Івана Самойловича.

На думку дослідниць Ольги Ковалевської та Олени Походящої, автентичним є ктиторське репрезентативне зображення Івана Самойловича зі стінопису Троїцького собору Густинського монастиря. Воно було виконане невідомим художником у XVII ст. На ньому гетьман зображений в повний

зріст у червоній киреї, підбитий хутром і накинутій йому на плечі, та білому з квітами жупані, підперезаному поясом. Іван Самойлович зображений з темним чубом та чорними вусами. Також до достовірних портретів гетьмана належить зображення, розміщене на сторінках «Літопису» Самійла Величка. Усі його інші зображення XIX–XXI століть є уявними ілюстраціями.

Створення портрету Івана Самойловича вилилося у копіткий процес спілкування художника з істориками, реконструкторами та музейниками. Із 2017 року історики заповідника напрацьовують досвід відтворення його образу та зовнішнього вигляду історичних постатей. Спільно із фахівцями Київського музею воскових фігур було здійснено реконструкції зовнішностей 15 очільників Гетьманщини. На думку дослідників, для створення сучасних зображень гетьманів варто використовувати не лише прижиттєві портрети, а й усю силу творчої уяви, яка здатна відтворити образ цієї особистості, виходячи з фактів та подій його біографії.

Аналізуючи збережені портрети гетьмана Самойловича та виконуючи запит заповідника, Наталія Павлусенко успішно втілила спільний задум за допомогою свого творчого стилю. Картина вона почала створювати ще перед повно масштабним вторгненням росії в Україну. В перші дні війни, під час наступу ворога на Київ, художниця, ризикуючи життям, змогла вивезти ескіз портрета Івана Самойловича спочатку до Львова, а потім і до Швеції. Завершувала роботу вона вже за кордоном.

Портрет гетьмана Самойловича відзначається оригінальністю і займає гідне місце у шеругу героїв козацької доби. Віримо, що після перемоги України цей портрет прикрасить один із виставкових залів заповідника «Гетьманська столиця».

Каріна СОЛДАТОВА

«Хмільна вода», або Що пили батуринці у XIX столітті

Продовжуємо наше дослідження гастрономічної спадщини Батурина. І сьогодні поговоримо про міцні напої, що були поширеними і вживалися жителями Батурина у XIX столітті.

З давніх часів і до сьогодні не лише в Батурині, й в кожному регіоні, в кожному селі та навіть в кожній родині зберігалися та передавалися власні рецепти приготування міцних напоїв зокрема, різноманітних дистильатів та настоянок. Так, жителька Батурина Катерина Парфененко (1951 р. н.) й донині готує міцні напої за рецептом своєї бабусі Ганни Лось (1901–1985 рр.). «В нашій сім'ї полюбляють наливку з порічки та смородини, які швидко готуються... Сулію або банку об'ємом 3 л до звуження горловини засипати ягодами, додати цукор та до самого верху залити горілкою. Кожен день потрібно «перетряхувати», і так 5 – 6 днів, потім злити, ягоди можна використати в пироги. Так, з 3 л вийде 1,2 – 2 л наливки. Настоянки готуються довше. Для їх виготовлення брали переважно вишні, аличу, абрикоси або сливи-«венгерки». Сулію або банку потрібно засипати ягодами, які вам подобаються, «по самі вінця» та залити горілкою, можна самогонном. Поставити в темне, тепле місце на 4 – 6 тижнів для бродіння. Потім злити утворений напій, ягоди ще раз окремо засипати цукром та поставити на підвіконня на сонечко. Чекати, поки повністю розтане цукор. Все змішати і насолоджуватися напоєм. Залежно від ягід настоянки відповідно й називалися: вишнівка, смородинна, малинівка, сливіянка, калинівка, тощо».

Найбільш поширеним і традиційним напоєм батуринців у XIX столітті, за спогадами Катерини Іванівни, був «штанько». Цей слабоалкогольний напій був надзвичайно популярним на різноманітних застіллях і вважався «жіночим напоєм». «Для його приготування спочатку потрібно запекти в печі цукровий буряк. Його терли на тертку та ставили в піч, де він «прів», а потім з нього «давили мед». До отриманої суміші (бурякового соку) додати 1,5 л «провареної» води, 50 грамів дріжджів (можна додати ще цукру щоб солоденьке було) і воно добу грає в теплому місці. Його ще називають «темне пиво», бо має коричневий колір та пахне брагою. Цей напій вживають самостійно або запивають горілку, як зазвичай робили чоловіки. Називається «штанько» тому що дуже «послаблює» – посміхається та зазначає наш респондент.

Високо цінували в Батурині мед. Тож кожен, хто мав пасіку або міг собі це дозволити, готував медовуху. Надія Немідько (1936 р.н.) згадує:

Експозиція Музейного комплексу «Козацький двір». Національний заповідник «Гетьманська столиця».

Бочка для пива. Експозиція Музейного комплексу «Козацький двір».

«Спершу виготовляли медову сити, заправляли її запареними «свіжими» шишками хмелю. Якщо хміль сушений, то його спочатку потрібно «замочити» й залишали суміш у теплі на кілька днів, а то й тижнів. Готовий мед переціджували і вживали охолодженим. Залежно від терміну витримки мед був слабшим або міцнішим».

Із великого різноманіття легендарних українських горілок в Батурині особливо полюбляли медову горілку з перцем, у якій поєдналися суперечливі смаки, що втілюють багатогранність і непередбачуваність самого життя – гіркоту перцю, медовий смак і запашний аромат диких трав. Не забулися в Батурині й до сьогодні традиційні «калганівка» (гірка настоянка на корені калгану) та «зубрівка» (настоянка на однойменній траві). Запашну траву-зубрівку зазвичай купували в небагатьох утаємничених, які знали, де росте ця рослина, коли її треба заготовляти та

як правильно висушити.

Ще з гетьманських часів популярним у Батурині є й вживання пива, яке виготовляли з ячменю, хмелю й солоду, іноді з ячмінно-просяної суміші. Ремісники-пивовари звалися броварями. Вони згадуються в описах Батурина першої половини XIX століття. Через стрімкий розвиток промисловості в цей час та встановлення монополії на виробництво пива й горілки, пивоваріння у домашньому побуті поступово занепадає. До нашого часу зберігся рецепт «Батуринського пива», опублікованого в книзі З.Клиновецької «Страви та напитки України», 1913 рік: «Потрібно взяти 2 відра самих стigliх сухих ялівцевих ягід, 1 пуд (близько 16, 38 кг) житнього солоду, 2 фунти (1 фунт – близько 409 – 512 г) сухих яблук або груш, краще кислиць. Солод налить водою і дати закипіти. Коли покипить хвилин п'ять, зняти з вогню і зараз усипати ялівцеві ягоди і яблука. Розмішати і влити у барилу чи бочку. Налить м'якою холодною водою до половини. Забивши, дати постояти добу. Потім щодня наливати відро води, доки бочка не сповниться. Тоді вииняють затичку, а дірку покрити самим серпанком. Буде сильно шумувати. Як перешумує, можна пити. Тим часом, як береться пиво, можна доливати води, доки буде смачно. Можна зберігати це в пляшках, держачи їх в льодовні».

Безперечно, напої відповідають національному смаку, способу життя, клімату, особистим вподобанням українців.

Оксана ЛОМКО

Автори публікацій – науковці Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

Повідомляє Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Газета «Слово «Гетьманської столиці»

Видавнича діяльність – одна із форм комунікації заповідника з відвідувачами, популяризації його роботи. Від 2006 року наш заклад видає і безкоштовно розповсюджує науково-популярне видання «Слово «Гетьманської столиці»». Світ побачило 95 випусків газети, яка повністю готується працівниками заповідника. Виходить «Слово» 6 разів на рік тиражем 1000 примірників.

Наукові статті істориків заповідника, унікальні світліни з фондів зібрання, найважливіші події з життя «Гетьманської столиці» – про все це на шпальтах нашої газети. З усіма номерами видання можна ознайомитися в бібліотеці закладу та нашому офіційному сайті <https://www.baturin-capital.gov.ua>.

Музейний комплекс «Козацький двір»

Це реконструкція історичного середовища Батурина постгетьманського періоду. Найновіший музейний об'єкт «Гетьманської столиці» відкритий в червні 2021 року та розташований поряд із Цитаделлю Батуринської фортеці. Ідея колективу заповідника створити інтерпретаційний музей була підтримана благодійником Євгеном Суром, який в 2015 році подарував нам будинок та надав фінансову допомогу.

Юним – про українську вишивку

Для вихованців історичного гуртка імені І. Мазепи нашого заповідника було проведено інтерактивне заняття, присвячене традиційному народному жіночому вбранню Чернігівщини XIX століття. Гуртківці дізналися про особливості національного одягу, припасували народний стрій, відчули його естетику!

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

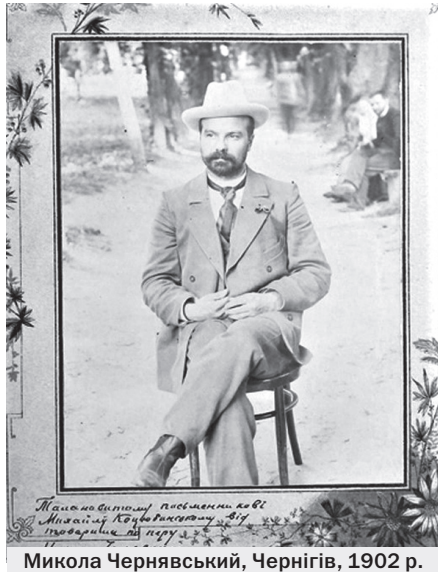
Товариш по перу Микола Чернявський

Микола Федорович Чернявський прожив у місті на Десні всього два роки (1901 – 1903). За цей короткий час йому вдалося знайти естетичних однодумців і близьких друзів: Бориса Грінченка, Михайла Коцюбинського, Іллю Шрага.

На час переїзду в Чернігів Микола Чернявський уже мав дві друковані поетичні збірки: «Пісні кохання» (1895) і «Донецькі сонети» (1898). У 1900-му Чернявський у Бахмуті видав твори П. Куліша з власною передмовою – «Пантелеймон Олександрович Куліш і його оповідання», а також книжку віршів селян з Борзнянщини під назвою «Щирі сльози над могилою П. О. Куліша». Тарас Шевченко і Пантелеймон Куліш були духовними орієнтирами на всьому творчому шляху Миколи Чернявського.

Служба земського статиста не приносила Миколі Федоровичу морального задоволення. Гріли душу спілкування й дискусії на «літературних понеділках» у Коцюбинських, прагнення принести в українське письменство щось нове і свіже з потоку життя. «У Чернігові ми втрюх – Грінченко, Коцюбинський і я – склали й видали на кошти місцевої громади альманахи на пошану пам'яті П. О. Куліша «Дубове листя», – згадував Чернявський.

Потяг до нового життя, до ще не ходжених шляхів і не стертих образів надихали його на впорядкування альманахів «З потоку життя»

Микола Чернявський, Чернігів, 1902 р.

і «Перша ластівка».

Тоді Микола Чернявський уже мешкав з родиною у Херсоні. Про деталі підготовки альманахів, подальші зустрічі з М. Коцюбинським у Чернігові, Києві й Херсоні розповів М. Чернявський у спогадах під назвою «Червона лілея».

«В його саду навесні 1901 й 1902 років цвіла прекрасна лілея. Ясно-червона

елегантна квітка, здавалось, зібрала в себе все тепло сонця, всю його ніжність і ласку, і всю красу того, що було навколо неї, заслухалась власних потаємних мрій і почувань і стояла в саду, мов зачарована. Блідими перед її вродою були всі квіткі, що розквітали поруч неї. Вульгарною й буденною була гра їх кольорів. А вона стояла в святблитоному ореолі, ніжна красуня, і взивав її Коцюбинський і його родина – «Царицею саду». Так, то справді була цариця саду. І цвіла вона в саду Коцюбинського. І здавалось, що в ній живе душа його» (М. Чернявський, «Червона лілея»).

Нитка приязні, що зв'язувала серця друзів, не вдалася багато літ, аж до смерті Михайла Коцюбинського. «Дорогому другові Михайлу Михайловичу Коцюбинському. Часто згадую Вас і бажаю Вам ясної долі», – написав Чернявський на відбитку з журналу «Киевская старина», за 1905 р.

В одному з листів до Михайла Коцюбинського його херсонський приятель зізнався: «Я ж великий прихильник вроди й краси в людях і природі, найбільше в природі».

Цю думку яскраво підтверджує аматорське фото Миколи Чернявського, оздоблене квітковою композицією. Читаємо автограф: «Талановитому письменникові Михайлу Коцюбинському від товариша по перу Миколи Чернявського. Чернігів. 1902. VII. 17».

На здобуття Обласної літературно-мистецької премії ім. Михайла Коцюбинського

8 червня відбулося перше засідання комісії з присудження Обласної літературно-мистецької премії ім. М. Коцюбинського за 2023 рік.

Комісія розглянула подання, які надійшли на її адресу протягом березня – травня, провела обговорення кандидатур і ухвалила одноголосне рішення про вихід у другий тур таких претендентів:

Поезія

Станіслав Новицький – поет (Кропивницький). Висунутий МГО «Літературна спілка «Чернігів» за книгу поезій «Фронтальне скло» (2022).

Людмила Лихова (літературний псевдонім – Ліна Ланська) – поетеса, член Національної спілки письменників України (Чернігів). Висунута Чернігівською обласною організацією НСПУ за книгу поезій «Цілюю твій поділ» (2020).

Оксана Рудич – поетеса, працівниця ЗСУ (Чернігів). Висунута колективом 77 Центру морально-психологічної підтримки ОК «Північ» за книгу «Зігрита любов'ю» (2022).

Юрій Соколов – поет і громадський діяч (Чернігів). Висунутий Чернігівським міським об'єднанням Всеукраїнського товариства «Просвіта» за книгу «Рубікон» (2023).

Проза

Валерій Демченко – прозаїк і журналіст, громадський діяч (Київ). Висунутий ГО «Товариство «Чернігівське земляцтво» за книгу «Не хапайте Бога за бороду» (2021).

Валентина Михайленко – письменниця, член НСПУ (селище Короп). Висунута Чернігівською обласною організацією НСПУ за книгу «Скарб під знаком Риби» (2022).

Народознавство

Іван Кирієнко – краєзнавець (с. Черниш). Висунутий Чернігівською обласною організацією

Національної спілки краєзнавців за книги «Черниш. Книга 1» (2018) та «Черниш. Книга 2. І хрестиком, і доріжкою» (2023).

Людмила Корженко – письменниця, краєзнавиця (Ніжин). Висунута Ніжинською міською централізованою бібліотечною системою за книгу «Темні спіралі смарагдового Круга» (2022).

Декоративне та образотворче мистецтво

Андрій Черниш – художник, член Національної спілки художників України (Чернігів). Висунутий Чернігівською обласною організацією НСХУ за цикл робіт «Співи Полісся».

Музичне мистецтво

Марина Гончаренко – народна артистка України, викладачка-методистка фахового музичного коледжу ім. Л. Ревуцького (Чернігів). Висунута колективом Чернігівського фахового музичного коледжу ім. Л. Ревуцького за особистий внесок у розвиток та популяризацію музичного мистецтва Чернігівщини та України.

Театральне мистецтво

Тетяна Салдецька – артистка, провідна майстриня сцени Чернігівського обласного молодіжного театру (Чернігів). Висунута трудовим колективом театру за головну роль у виставі «Кассандра» за творами Л. Українки.

Юрій Муквич – артист драми, провідний майстер сцени, генеральний директор, художній керівник Ніжинського академічного українського драматичного театру ім. М. Коцюбинського (Ніжин). Висунутий художньо-технічною радою театру за значний внесок у розвиток театрального мистецтва.

Комісія збереться у серпні для остаточного визначення лауреатів Обласної літературно-мистецької премії ім. М. Коцюбинського за 2023 рік.

«Клуб українського поетичного кіно»

15 червня в музеї-заповіднику М. Коцюбинського пройшла чергова зустріч в межах мистецького проєкту «Клуб українського поетичного кіно».

Цього дня минає 82 роки з дня народження видатного українського актора, режисера, сценариста, лауреата Шевченківської премії Івана Миколайчука, котрого по праву називають «душею українського кіно». Тож для знайомства та обговорення ми обрали чи не один з найвідоміших та найулюбленіших фільмів за участю І. Миколайчука, який займає 12 позицію в сотні найкращих творів українського кінематографу і став дійсно культовим для багатьох поколінь українців.

Кінострічка «Пропала грамота» режисера Бориса Івченка створена у 1972 р. за мотивами однойменного оповідання М. Гоголя. Проте автор сценарію стрічки письменник Іван Драч написав, по суті, окремий оригінальний твір, збагативши гоголівський сюжет вставними епізодами, джерела яких знаходимо у творчості Г. Квітки-Основ'яненка, О. Стороженка, М. Кропивницького, народних притч тощо.

Виконавець головної ролі Іван Миколайчук не лише створив неповторний кінообраз козака Василя, але й виконав велику частину режисерської роботи та здійснив підбір музичного оформлення фільму. До того ж, на думку кінокритика Володимира Войтенка, «само про Івана Миколайчука-актора можна сміливо говорити, як про того, хто став правдивим втіленням екранного образу українця [...] Ця кінокартина транслює з екрана непереможний, життєствердний народний дух, наявний в усіх можливих карнавальних формах та символах, передає відчуття могутньої єдності народу, сповненого природної сили й волі до життя».

Повідомляє Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»

Історія в нових назвах вулиць Чернігова

32-га (позачергова) сесія Чернігівської міської ради 1 червня прийняла рішення про перейменування низки вулиць та провулків. Цю постанову депутати ухвалили з метою очищення міського простору від топонімів, що звеличують, увіковічують та пропагують або символізують російську федерацію.

Зокрема, перейменовано вулицю Ушакова – на Антонія Печерського. Це була пропозиція мешканців цієї вулиці. Її підтримала і робоча група з перейменування вулиць Чернігова (створена у квітні 2022 року на базі управління культури та туризму міської ради). Цього року виповнюється 1040 років від народження Антонія Печерського (983 – 1073) родом з Чернігівщини, з містечка Любеч. Він засновник всесвітньо відомих Антонієвих печер у Чернігові, які розташовані неподалік від перейменованої вулиці.

Також перейменовано вулицю Віхніна – на Троїцьку, вона розташована неподалік від Троїцького монастиря. Провулок Ушакова отримав назву – вулиця Дем'яна Ігнатовича, діяльність та життєвий шлях полковника Чернігівського (1665 – 1668 рр.), згодом гетьмана, тісно пов'язані з нашим краєм. Вулиця Шевцової перейменована на Івана Золотаренка, одного з найближчих соратників Богдана Хмельницького, полковника Ніжинського (1652 – 1655), наказного гетьмана Сіверського (1654 – 1655).

Заповідник дякує за допомогу

До Національного архітектурно-історичного заповідника «Чернігів стародавній» надійшла чергова гуманітарна допомога від європейських музейників. Це, зокрема, пакувальний матеріал для музейних предметів.

Висловлюємо щирі вдячність від колективу заповідника Міністерству культури Німеччини, Центру допомоги мистецтв України (Ukraine Art Aid Center) та координаторці проєкту пані Олені Балун, голові Міжнародної неурядової організації World Heritage Watch пану Штефану Домпке, волонтерці Ірині Никифоровій та Штабу порятунку спадщини.

Календар липня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека видала щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2023 рік». Укладачі: Л. Студьонова, І. Каганова. Відп. за вип.: І. Аліференко. Друкуємо липневу частину календаря.

1 – 1963 р. в Чернігові відкрито пологовий будинок.

9 – народився у с. Бурівка Городнянського р-ну (нині Чернігівського р-ну) Анатолій Кирилович Мойсієнко (1948), письменник, доктор філологічних наук, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

13 – народився на Кіровоградщині Петро Іларіонович Куценко (1948), чернігівський журналіст і поет, лауреат обласної премії імені М. Коцюбинського.

Народилася Валентина Микитівна Михайленко (1953), бібліотекарка, журналістка, письменниця, лауреатка журналістських і літературної премії. Народилася, живе і працює в Коропі.

16 – в с. Канівщина Прилуцького р-ну народився Борислав Павлович Степанюк (1923 – 2007), поет, лауреат премії імені В. Сосюри та М. Коцюбинського, заслужений працівник культури України, Киргизії, Чувашії. Жив і помер у Києві.

26 – народився Ілля Федорович Тимківський (1773 – 1853), український правознавець, мовознавець, освітній діяч, педагог. Навчався у Києво-Могилянській академії, закінчив філософський і юридичний факультети Московського університету. Разом з В. Н. Каразіним був серед організаторів Харківського університету, де згодом викладав цивільне і кримінальне право. У 1825–1838 рр. – директор Новгород-Сіверської гімназії. Наставник К. Ушинського, М. Чалого, М. Максимовича.

28 – в смт Линовиця Прилуцького р-ну народився Яків Петрович де Бальмен (1813 – 1845), український художник, офіцер, автор кількох повістей, альбому «Гоголівський час», друг Т. Шевченка, перший ілюстратор його «Кобзаря». Загинув на Кавказі під час бойових дій.

Обладнання – медичним закладам

«Бобровицький центр первинної медико-санітарної допомоги» міської ради отримав у вигляді гуманітарної допомоги від Національної агенції гуманітарної допомоги «ЗДОРОВІ» засоби медичного призначення, ліки та медичний одяг.

Команда агенції «ЗДОРОВІ» з першого дня повномасштабного вторгнення в Україну переорієнтувала потужності на забезпечення медичних закладів. Наразі мережа міжнародних партнерств агенції охоплює 53 донори з різних країн, які за участі команди ZDOROVІ спрямовують медичні вантажі у більш ніж 600 лікарень у 24 регіонах України. В медичні заклади Чернігівщини це

вже не перший гуманітарний вантаж від зазначеної агенції.

Арсенал травматологів Новгород-Сіверщини поповнився сучасним обладнанням. Завдяки Міжнародному медичному корпусу Новгород-Сіверська центральна міська лікарня імені І. В. Буяльського отримала набір інструментів від провідного закордонного виробника для надання травматологічної допомоги хворим з переломами кінцівок та тазу

Срібнянська лікарня отримала сучасний апарат штучної вентиляції легень. Багатоцільовий апарат штучної вентиляції легень (Respirator T7 з модулем CO2-Anes-Med) забезпечує вентиляцію із постійним потоком кисню та може

використовуватись для лікування як дорослих, так і дітей. Апарат простий в управлінні, компактний та мобільний. Він дозволить забезпечити безперебійну дихальну підтримку пацієнтів у будь-який час.

Медичне обладнання вартістю 700 тисяч гривень надійшло до України як міжнародна гуманітарна допомога. Його передали до Срібнянської лікарні.

– Апарат розміщено в палаті інтенсивної терапії хірургічного відділення, – говорить генеральний директор лікарні Микола Діденко. – Він значно допоможе нашим лікарям у боротьбі з такими ускладненнями, як пневмонія, а в деяких випадках стане просто незамінним для порятунку хворих.

Заклади освіти та медицини обмінюють лампи розжарювання на світлодіодні

Проект обміну ламп розжарювання на світлодіодні серед населення реалізовується з 30 січня 2023 року. Загалом для Чернігівської області було виділено 711 тисяч ламп, з них обміняно – більше 640 тисяч.

Тепер обміняти старі лампи на нові LED-лампи можуть заклади освіти та медицини. Попередньо від закладів була зібрана інформація щодо потреби в обміні. Загалом це більше 57 тисяч ламп, що повністю покривається залишком світлодіодних ламп, отриманих для фізичних осіб.

В обласній адміністрації розглянули декілька варіантів

розв'язання цього питання. Зокрема можливість створення пунктів обміну в кожній територіальній громаді, відправка ламп розжарювання поштою або забезпечення перевезення силами самих громад.

Проект реалізується за підтримки Європейського Союзу та уряду Франції, які профінансували закупівлю світлодіодних ламп. Заходи зі збирання, перевезення та утилізації отриманих від населення старих ламп в Чернігівській області здійснюватимуться за рахунок коштів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища.

Відновлення тролейбусних ліній

Ремонтні роботи з відновлення в Чернігові пошкодженої контактної тролейбусної мережі на ділянці від КСК «Чексіл» до кола на вул. І. Мазепи, біля Хімволокна, завершено. 14 червня рух тролейбусів № 7Т від зупинки «Чексіл» подовжено до зупинки «вул Ціолковського», яка знаходиться на вул. І. Мазепи.

Роботи з відновлення пошкодженої контактної мережі в Чернігові тривають. Працівники комунального підприємства «Чернігівське тролейбусне управління» міської ради крок за кроком відновлюють пошкоджені ділянки контактної мережі задля якнайшвидшого повернення електротранспорту до інших мікрорайонів.

У відбудові житла на Куликівщині допомагають українські та закордонні волонтери

13 червня Куликівську громаду з робочим візитом відвідали голова обласної ради Олена Дмитренко, начальник обласної військової адміністрації В'ячеслав Чаус.

Посадовці у супроводі селищного голови Юлії Постернак побували в Баклановій Муравійці та Грабівці. Ці села громади (донедавно – району) найближчі до Київської траси, довкола якої минулої весни точилися бої, тому значно постраждали. Десятки будинків знищені або дуже пошкоджені.

Керівники оглянули процес встановлення модульних будинків, поспілкувалися з жителями сіл, які втратили житло внаслідок військової агресії РФ та незабаром зможуть заселитись у новозбудовані оселі.

Принагідно Олена Дмитренко та В'ячеслав Чаус зустрілися із представниками міжнародного благодійного фонду «Молодь з місією», що координує проект зі встановлення будинків, а також із іноземними та українськими волонтерами, які й зводять житло. Чаус наголосив, що на Чернігівщині це перший досвід залучення іноземних волонтерів до відбудови зруйнованого житла. Тому дуже добре, що Куликівська громада приймає таку велику міжнародну бригаду волонтерів. Голова ОВА подякував МБФ «Молодь з місією» за організацію такого важливого проекту, а іноземним волонтерам – за підтримку України.

Під час візиту разом із керівництвом громади розглядалися питання подальшої експлуатації модульних будинків: підключення електропостачання, можливі варіанти опалення будинків, забезпечення водопостачання.

Прилуки, бібліотека: проект «Сильні разом»

6 червня у Прилуцькій міській центральній бібліотеці ім. Л. Забашти відкрився Центр соціального згуртування «Сильні разом». Це реалізація проекту, організованого в межах Програми розвитку ООН в Україні, за фінансової підтримки Європейського Союзу. Метою проекту є підвищення згуртованості внутрішньо переміщених осіб та громади міста. А у Прилуках зараз знайшли прихисток близько 3 тисяч біженців з різних регіонів країни.

Директорка бібліотеки Людмила Зубко ознайомила присутніх із планом роботи. Зокрема, це двомісячні курси української мови, які буде проводити доктор педагогічних наук, доцент, викладач Прилуцького гуманітарно-педагогічного фахового коледжу ім. І. Франка Наталія Грона. Також юридичні консультації від міської ради, робота із психологом центру соціальних служб, зустріч з представником Центру зайнятості.

Заступник міського голови з питань виконавчих органів ради Тетяна Шкуренко наголосила на важливості

інтеграції ВПО в життя громади міста та забезпечення їх соціальними та культурними послугами.

В межах проекту уже відбулось етно-культурне свято «Велика рідня», на якому відбулось знайомство з майстринями Галиною Сич, жителькою села Колісники, Лілією Алдошиною, жителькою м. Донецьк, прилучанкою-вишивальницею Наталією Панасевич та письменницею з Криму Світлою Пшенічною.

8 червня в бібліотеці взяли старт курси української мови.

14 червня пройшов майстер-клас «Нитка єднання». В зустрічі брали участь майстрині із Херсонської області Оксана Гайченя та Ольга Нижоголенко та прилучанки Тетяна Шевченко і Наталія Гіль. Рукодільниці із різних регіонів України ділились напрацюваннями та навчали присутніх в залі виготовляти іграшки із велюрових ниток, прикраси із фоамірану, вироби для інтер'єру з джутової нитки та ляльки із пряжі речей, які були у вжитку.

У Чернігові після дворічної перерви працюють літні пришкільні табори

Ід сьогодні, п'ятого червня, у Чернігові почали працювати пришкільні літні табори. Вони не функціонували протягом останніх двох років, спочатку через Covid-19, а потім через початок широкомасштабної російсько-української війни.

Цьогоріч прийнято було рішення для покращення психологічного стану дітей відновити їх роботу. У бюджеті міста були закладені кошти для безкоштовного харчування дітей з пільгових категорій.

– На сьогодні у таборах 3744 дитини, з них пільгова категорія – 2 443 дитини, – повідомив начальник міського управління освіти Василь Білогура. Також на цій нараді в міськраді він проінформував про закінчення навчального року 2022/2023 років. Станом на кінець навчального року в місті було відновлено очне навчання в 29 школах. З першого вересня до цього переліку планують додати і школу №19 (там очне навчання відновлюватимуть поетапно із поступовим завершенням ремонтних робіт).

Білогура повідомив, що зросла відвідуваність дитячих садків, яких зараз у місті працює 37. На сьогодні залишаються вільними 860 місць. Якщо місяць тому відвідуваність була 2700 – 3000 дітей, то сьогодні – 3700 – 4000.

Поліція застерігає: обрешно – шахраї

Сплачуйте за товар тільки після його отримання

До поліції 13 червня звернувся 41-річний мешканець Ніжинського району. В інтернеті чоловік знайшов оголошення про продаж каркасного басейну за ціною, яка була у декілька разів нижче за ринкову. Чоловік одразу ж зв'язався з «продавцем», який запевнив, що басейн в наявності, та попросив перерахувати на банківський рахунок одразу всю суму за товар. Потерпілий погодився і відправив незнайомцю близько 10 тисяч гривень. Після цього зв'язок із «продавцем» обірвався. Зрозумівши, що його ошукали, потерпілий звернувся до поліції.

Шахраї видають себе за працівників банківських установ

13 червня до поліції звернувся 43-річний мешканець Новгород-Сіверська. Потерпілою зателефонувала невідома жінка та представила працівницею

банку. Повідомила, що з його банківського рахунку хтось намагається зняти кошти і, щоб цьому запобігти, необхідно вказати реквізити банківської карти та код з смс-повідомлення. Що потерпілий і зробив. Після чого виявив зникнення близько 26 тисяч гривень зі свого банківського рахунку.

Зрозумівши, що його ошукали, чоловік звернувся до поліції.

За цим фактом слідчий відкрив провадження за статтею 190 Кримінального кодексу України (шахрайство).

Поліція наполегливо рекомендує: ніколи не виконуйте вказівок незнайомих осіб, які пов'язані з переведенням коштів, по телефону нікому не розповідайте ніяких відомостей зі своєї картки. Всі операції щодо безпеки картки проводьте тільки особисто у відділенні банку. Справжній банківський працівник не має права питати у вас секретні дані картки. Так вчиняє тільки шахрай.

Привласнюють кошти під приводом «пригону» авто з-за кордону

До поліції 11 червня звернулася мешканка Чернігівського району з повідомленням, що в травні її чоловік знайшов в Інтернеті оголошення про продаж автомобіля за привабливою ціною. Іномарку автор оголошення обіцяв швидко доставити з Європи, якщо покупець перерахує передоплату на банківський рахунок. Потерпіла погодилась і кількома платежами упродовж кількох днів відправила незнайомцю загалом понад 250 тисяч гривень. Після цього зв'язок із продавцем обірвався. Зрозумівши, що її ошукали, потерпіла звернулася по допомогу до поліції. Нині поліцейські розшукують причетного до шахрайських дій у рамках кримінального провадження.

Поліція Чернігівської області закликає: розраховуйтеся за товар лише тоді, як отримаєте і особисто оглянете його. Особливу недовіру має викликати надміру привабливий зміст оголошень.

Поліцейські ліквідували підпільний цех та вилучили понад 7 тонн спирту

Оперативники карного розшуку та управління стратегічних розслідувань поліції Чернігівщини спільно зі співробітниками Чернігівського райуправління поліції виявили підпільний цех з фасування етилового спирту. Під час проведення санкціонованого обшуку на території одного з орендованих фігурантами складських приміщень Чернігова поліцейські виявили 200-літрові бочки з етиловим спиртом.

Усі ємності правоохоронці описали та вилучили. Загальна кількість виявленої рідини під час документування злочину становить понад 7 тонн. Всі зразки направлено на проведення експертних досліджень.

Поліцейські встановили, що підозрювані відвантажували свою «продукцію» покупцям із Чернігова і різних куточків області.

За цим фактом слідчий поліції під процесуальним керівництвом Чернігівської окружної прокуратури відкрив провадження за частиною 3 статті 204 Кримінального кодексу України (незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підкацезних товарів). Її санкція передбачає позбавлення волі на строк від восьми до десяти років з конфіскацією майна, з вилученням та знищенням незаконно виробленої або придбаної продукції, обладнання для її виготовлення. Досудове розслідування триває.

На міні підірвалися поліцейські

Вранці 9 червня на території прикордоння в Чернігівській області на міні підірвався автомобіль. Старший сержант відділення поліції № 2 (сmt Ріпки) Чернігівського райуправління поліції Олексій Жовтик з колегою їхали власним автомобілем та наїхали на міну на прикордонні. 39-річний Жовтик загинув на місці. Його колега зазнав травм і був госпіталізований. У загиблого поліцейського залишилося троє неповнолітніх дітей.

Обласна бібліотека названа іменем Русових

Десять років вона носила ім'я Володимира Короленка, класика російської літератури. Котрий, втім, був українцем по батькові, поляком по матері, народився і помер в Україні (відповідно на Волині і у Полтаві, де жив останні роки). Але через російську агресію в нашій країні йде процес дерусифікації, вилучення з публічного простору імен, пов'язаних з російською історією і культурою.

Обговорення пропозицій нової назви йшло серед громадськості кілька місяців. Найбільш рейтинговими стали два

варіанти назви. Це класик української літератури, просвітник Леонід Глібов, котрий багато років жив і творив у Чернігові, тут помер і похований. Інший варіант – подружжя Русових. Софія Русова (1856 – 1940) родом з села с. Олешня на

Ріпкинщині, видатна діячка українства, педагог, одна з активних діячів Української Народної Республіки, згодом

української еміграції, де і померла у Празі. Її чоловік Олександр Русов (1847 – 1915) – відомий статистик земський, громадський діяч Чернігова. Подружжя було в числі засновників Чернігівської публічної бібліотеки, яка нині і є обласною. Кілька років тому при вході до неї відкрито пам'ятну дошку на честь Русових.

4 червня сесія Чернігівської обласної ради ухвалила рішення перейменувати обласну бібліотеку ім. Короленка, присвоївши їй ім'я Софії та Олександра Русових.

Афіша червня

Чернігівський обласний академічний театр ім. Т. Шевченка

24 – Сватання на Гончарівці.
25 – Чарлі Гордон – ідіот.
28 – Війна.
29 – Концертна програма до закриття театрального сезону.
30 – Війна.

Прем'єра вистави «Війна»

28 червня о 18.00 год. театр ім. Т. Шевченка запрошує на прем'єрний показ вистави «Війна», поставленої молодим режисером Олексієм Трішкіним за п'єсою сучасного шведського драматурга Ларса Нурена.

Вистава позбавлена жорстоких військових реалій, але на першому плані стосунки між членами родини, яка пережила екстремальні події війни. Мати та її доньки намагаються забути жахіття окупації. Проте повернення з фронту батька ламає уявлення, що все найстрашніше вже

відбулося. І вся родина мусить призвичаюватися до життя за іншими законами в умовах війни.

Квитки можна придбати в касі театру та онлайн <https://bit.ly/ticketsboxtheatre>

Обласний поетичний фестиваль «Дотиком душі»

У Чернігівській обласній універсальній науковій бібліотеці пройшов VI обласний поетичний фестиваль «Дотиком душі». Фестиваль було започатковано бібліотекою (директорка Інна Аліфіренко) і Літературною спілкою «Чернігів» (голова Михайло Ткач).

Нині взяти участь виявили бажання понад 100 авторів. Тому захід тривав протягом двох днів. 9 червня – онлайн-частина (виступи учасників в інтернеті), 10 червня – офлайн-частина, що відбулася в читальному залі бібліотеки. Долучилися поети з Чернігова, Київки, Бобровиці, Корюківки, Прилук, Ніжинщини, Менщини, Коропщини, Бахмаччини, Ічнянщини, Новгород-Сіверщини. На зв'язку були Херсон і закордон: Угорщина, Німеччина, Польща,

Австралія, США, Бельгія.

Фестиваль відбувся у межах обласної програми сприяння функціонуванню української мови як державної в Чернігівській області на 2023–2028 роки. До складу журі увійшли представники влади, бібліотек, педагогі вузів, письменники,

Стосовно тематики – червоною ниткою звучала війна. І, звичайно,

любов, філософські роздуми, іскорки гумору.

Під час офлайн-частини пролунали чудові музичні номери у виконанні лауреата всеукраїнських конкурсів та фестивалів Сергія Гончаренка, соліста Театру пісні «Забава» Світлани Вертебної і Поліни Котляр та учасника фестивалю Ігоря Меліхова.

Лауреатам минулого фестивалю було вручено авторські примірники альманаху «Первоцвіт», де вміщено добірки їхніх віршів. Усі учасники отримали дипломи й сувеніри з символікою заходу. Крайці твори учасників цього фестивалю будуть надруковані у новому випуску альманаху «Первоцвіт» і журналі «Літературний Чернігів», невдовзі з'являться на сайті бібліотеки.

«Україна – європейська країна!»

Самою назвою програми артисти духового оркестру обласного філармонійного центру під керівництвом заслуженого дирижера мистецтв України Анатолія Ткачука підкреслили устремління нашої держави бути в сім'ї вільних народів. У програму, представлену глядачам 10 червня, увійшли твори композиторів, які представляють розмаїту музичну палітру світу, насамперед держав, що допомагають Україні протистояти ворогу. Це, зокрема, композиції Карла Тейке (Німеччина), Якоба де Гаана (Нідерланди), Луїса Кардозу (Португалія), Саймона Воллеса (Велика Британія), Карела Краутгартнера (Чехія), Чака Беррі (США), Кшиштофа Пендерського (Польща).

Велику частину програми склали твори українських авторів – Миколи Лисенка, Мирослава Скорика, Віталія Волкомора. Також композиції і обробки художнього керівника та головного дирижента оркестру. Неповторного звучання додали програмі соло музикантів Сергія Сетуна, Петра Тимошенка, Марини Зажигай, Артема Джевагірова, Олександра Шершкова, Світлани Савостенко, Ольги Прищепи, Андрія Романенка, Катерини Абдрахімової, Костянтина Міненка, Андрія Токара, Валерія Мацака. У концерті взяли участь вокалісти Марина Коваленко, Юрій Захожий, Олена Турак.

Безкоштовні курси української мови – в «Інтермеццо»

Чернігівський БКУМ – це волонтерський проєкт, який понад 7 років тому створила і беззмінно очолює Людмила Зіневич. Кандидатка філологічних наук згуртувала довкола курсів кваліфікованих викладачів, тут проводилися мовні заняття, представлення книг, зустрічі з письменниками, митцями, подорожі областю і Україною пам'ятними місцями, пов'язаними з українською історією, культурою. У 2019 – 2022 роках Курси працювали при Центральній міській бібліотеці ім. Коцюбинського, де в цей час Людмила Зіневич була директоркою.

Кілька останніх місяців у рамках БКУМ вела свій лекторій про українську культуру викладачка Курсів, кандидатка філософських наук Тамара Андрійчук.

А тепер відновлено і курси з української мови. Вони працюють у Гончаренко-центрі, що діє при Культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» (вул. Шевченка, 9). Заняття веде молода філологиня Катерина Дмитренко, котра вела їх і раніше, при міській бібліотеці, де теж працювала по 2022 рік.

Мовні курси працюють двічі на тиждень: в середу з 19.10, у п'ятницю з 18.00. Тривалість – 1 година. Телефон для запису

на Курси – 096 1551191.

Керівниця Курсів Людмила Зіневич нині тимчасово в Німеччині. В столиці Баварії Мюнхені вона працює викладачкою Харківського національного університету ім. В. Каразіна. Причому, заняття йдуть в очній формі: університет створив тут навчальний центр, де вчаться студенти, працюють викладачі, які нині у вимушеній еміграції. Також Л. Зіневич займається тут волонтерством для рідного Чернігова, веде велику просвітницьку роботу серед місцевих українців. В тому числі створила і тут Безкоштовні курси української мови. А у кожен свій приїзд до рідного Чернігова збирає заняття БКУМ.

Ось і цього разу 9 червня в «Інтермеццо» зібралися учасники БКУМ. Спершу Людмила Зіневич провела суто мовне заняття. А потім розповідала, з демонстрацією фото і відео, про патріотичні акції українців у Мюнхені, організовані нею зустрічі з українцями давньої діаспори. А також про проведений за її активної участі у Мюнхені триденний фестиваль – Книжкову толоку. В програмі її були ярмарок книги, зустрічі з письменниками, демонстрація українського національного одягу і нашої кухні.

Корисні поради

- Прив'яла зелень (петрушка, кріп та інше) стане свіжою, якщо її занурити на якийсь час у воду з оцтом.
- Пересуваючи меблі по підлозі, підкладіть під ніжки поліетиленові кришки для банок: цим ви уникнете подряпин підлоги.
- Щоб замазка не затверділа, її краще зберігати у воді.
- Щоб після фарбування в приміщенні запах фарби зникав швидше, поставте тут дві-три посудини з солоною водою.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 11 років, «Струна» – за понад два роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ІСР: 605-110-856

Послуги: в продажі книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавничо-діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США) і Міжнародної Фундації імені Івана Багряного (голова ТУМ і Фундації – професор Віра Боднарчук, скарбник Фундації – Олексій Коновал).